

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

**РАБОТНИЦА
І СЯЛЯНКА**
№7 ЛІПЕНЬ 1953

Новыя жылыя будынкi на праспекце iмiя I. В. Сталiна ў Мiнску.

Умерана

Хор

Ф-но

Даўно нам пара, дарагія сябры,
Цудоўным свой горад назваць,
Чакалі мы сэрцам шчаслівай пары,
Каб песню аб ім праспяваць.
Як сонца імкнецца ў прастор веснавы,
Так славе звінец праз гады —
Пра Мінск наш, пра сына любімай Масквы,
Пра Мінск наш,
Пра Мінск малады.

Ен рос у змаганні, ў агні назальніц,
Быў мужны заўсёды ў жыцці,
Імкнуўся між родных савецкіх сталіц
Прыгожым і шчырым расці;
Заўжды — ці на грозным шляху баявым,
Ці ў мірных дні хараства
Імкнецца наш горад быць ясным такім,
Як маці-сталіца — Масква.

Ен слаўны і ў буднях і ў святах сваіх,
Заліты ўрачыстым святлом.
Шуміць над ім мора сцягоў агнявых,
Калі мы па плошчах ідзем.
Любоў да жыцця ў нашых сэрцах жыве,
Да мірных і радасных дзён,
І шлём мы вітанне Радзіме, Маскве,
Шлём партыі роднай паклон.

Паклон гэты шчыры раскажа няхай
Пра славу народных надзей:
Для шчасця Радзімы працуе наш край,
Для шчасця савецкіх людзей.
Няхай-жа яшчэ прастор веснавы,
Хай слава звінец праз гады
Пра Мінск наш, пра сына любімай Масквы,
Пра ўвесь наш народ малады!

1-3. Для паўтараўня 1-4. Для заканчэння

бі-май Масквы, пра Мінск наш, пра Мінск ма-ла-ды. 2. Ён // -ды.

ПЕСНЯ ПРА МІНСК

Словы К. КІРЭНКІ.

Муз. Ул. АЛОУНІКАВА.

Даўно нам пара, дарагія сябры,
Цудоўным свой горад назваць,
Чакалі мы сэрцам шчаслівай пары,
Каб песню аб ім праспяваць.
Як сонца імкнецца ў прастор веснавы,
Так славе звінец праз гады —
Пра Мінск наш, пра сына любімай Масквы,
Пра Мінск наш,
Пра Мінск малады.

Ен рос у змаганні, ў агні назальніц,
Быў мужны заўсёды ў жыцці,
Імкнуўся між родных савецкіх сталіц
Прыгожым і шчырым расці;
Заўжды — ці на грозным шляху баявым,
Ці ў мірных дні хараства
Імкнецца наш горад быць ясным такім,
Як маці-сталіца — Масква.

Ен слаўны і ў буднях і ў святах сваіх,
Заліты ўрачыстым святлом.
Шуміць над ім мора сцягоў агнявых,
Калі мы па плошчах ідзем.
Любоў да жыцця ў нашых сэрцах жыве,
Да мірных і радасных дзён,
І шлём мы вітанне Радзіме, Маскве,
Шлём партыі роднай паклон.

Паклон гэты шчыры раскажа няхай
Пра славу народных надзей:
Для шчасця Радзімы працуе наш край,
Для шчасця савецкіх людзей.
Няхай-жа яшчэ прастор веснавы,
Хай слава звінец праз гады
Пра Мінск наш, пра сына любімай Масквы,
Пра ўвесь наш народ малады!

Будынак педагагічнага інстытута iмiя А. М. Горкага ў Мiнску.

Фото К. Якубовіча.

СВЯТА ПЕРАМОГІ

Государственный
Библиотека
СССР
им. В. И. Ленина

3585

7316

У ВЯКАХ не памеркне памятны дзень 3 ліпеня 1944 года — дзень вызвалення нашай рэспублікі ад фашысцкіх захопнікаў.

Вялікая Айчынная вайна з'явілася праверкай моцы нашай дзяржавы, сілы нашага народа. Яна паказала велізарную перавагу савецкага ладу над капіталістычным. У ходзе вайны з усёй сілай праявіўся сапраўдны савецкі патрыятызм нашых людзей, гераізм усяго народа. Яскрава праявілася таксама маральна-палітычнае адзінства савецкага грамадства, дружба народаў нашай многанацыянальнай дзяржавы, любоў да свайго ўрада і сваёй роднай Комуністычнай партыі.

Беларусь адна з першых падверглася спусташальнаму нашэсцю фашысцкіх ордаў. Беларускі народ па закліку партыі ўзняўся на свяшчэнную вайну. Неацанімай заслугой беларускага народа ў агульнай справе барацьбы з фашызмам з'яўляецца развіццё партызанскай вайны на акупіраванай тэрыторыі. Аказаўшыся ў глыбокім тылу ворага, беларусы не пакарыліся захопнікам, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі павялі бязлітасную барацьбу з акупантамі. Сотні тысяч савецкіх патрыётаў — партызан і партызанак — наносілі ўдары па камунікацыях ворага, знішчалі яго жывую сілу і тэхніку, узрывалі масты, склады, чыгункі. Гарэла зямля пад нагамі захопнікаў.

У жорсткіх бітвах з ворагам мужнеў савецкі народ, мацнела яго адзінства, нараджаліся героі-патрыёты, якія паказалі свету цуды адвагі і мужнасці.

У гэтай усенароднай барацьбе за свабоду і незалежнасць Радзімы вялікую ролю адыгралі нашы жанчыны. У ліку партызан са зброяй у руках змагаліся звыш 50 тысяч беларускіх жанчын.

Беларускі народ з вялікай удзячнасцю ўсведамляе, што сваім пазбаўленнем ад фашысцкай няволі ён абавязан Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, усім народам нашай краіны, у першую чаргу вялікаму рускаму народу.

Пераможна завяршыўшы вайну і вышаўшы з яе яшчэ больш узмацнёным і магутным, савецкі народ адразу-ж прыступіў да мірнага будаўніцтва. У небывала кароткія тэрміны былі залечаны раны, нанесеныя вайной. Наперакор разлікам імперыялістаў, Савецкі Саюз за кошт сваіх уласных сродкаў і сіл, без дапамогі са зне аднавіў разбураную вайной гаспадарку і дабіўся такіх высокіх тэмпаў развіцця прамысловасці і сельскай гаспадаркі, якіх не ведала ні адна капіталістычная краіна нават у самыя лепшыя перыяды свайго развіцця.

З пачуццём патрыятычнай гордасці за сваю Раму, за выдатныя вынікі сваёй мірнай працы пры ў беларускі народ да дня дзевятай гадавіны яго вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Усім вядома, якім велізарным разбурэннем у гады Вялікай Айчыннай вайны падверглася Беларусь. У выніку вайны і акупацыі прамысловасць БССР

была адкінута да ўзроўню 1928 г., а па асобных галінах — нават да ўзроўню 1913 года. Ва ўмовах капіталізма такое разбурэнне народнай гаспадаркі прывяло-б да поўнага разарэння і збяднення народа. У нашых-жа, соцыялістычных умовах, дзякуючы дружбе народаў і пастаянным клопам Савецкага ўрада аб беларускім народзе Беларусь у небывала кароткі тэрмін аднавіла народную гаспадарку і здолела пайсці далей па шляху ўздыму і павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця працоўных.

У пасляваенныя гады прамысловасць Беларусі перавысіла даваенны ўзровень. Аснашчона першакласнай тэхнікай, наша прамысловасць дае краіне трактары і аўтамабілі, спецыяльныя унікальныя станкі, торфаўборачныя машыны, складаныя мала-тарні, матацыклы, веласіпеды і многае іншае.

Энергетычныя магутнасці ў рэспубліцы ў сучасны момант перавышаюць даваенны амаль у 2,5 раза.

Соцыялістычная сельская гаспадарка была асабліва разбурана і запушчана за час вайны. Зараз яна пайшла далёка ўперад. Расшыраюцца пасёўныя плошчы, асушваюцца балоты. У сельскай гаспадарцы прымяняюцца машыны, якіх не было да вайны. Растуць і мацнеюць калгасы. Цяпер ужо не адзінкавыя калгасы-мільянеры, а такія калгасы, як «Рассвет» Бабруйскай вобласці, імя Гастэла Мінскай вобласці і інш., з'яўляюцца ўзорам соцыялістычнай сельскай вытворчасці. Працаўнікі сельскай гаспадаркі вылучылі цэлую плеяду наватараў — майстроў высокіх ураджаяў і жывёлагадоўлі.

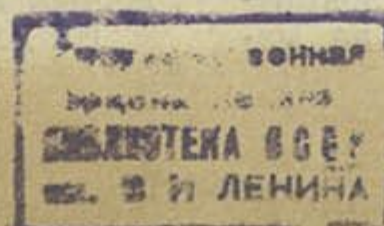
Разам з матэрыяльным добрабытам нашага народа расце і яго культура. З кожным годам павялічваецца сетка навучальных і культурных устаноў. Расцвітаюць літаратура і мастацтва.

Добраўпарадкоўваюцца гарады Беларусі. На нашых вачах прыгажэе і расце сталіца рэспублікі — Мінск. Будаўніцтва Мінска з'яўляецца яркім прыкладам таго, на што здольны савецкія людзі ў сваёй творчасці.

Паўсямесна ідзе вялікае будаўніцтва. Толькі ў сельскай мясцовасці нашай рэспублікі пабудавана звыш 445 тысяч жылых дамоў.

Смела і ўпэўнена пракладаюць шлях да камунізма працоўныя нашай краіны. Савецкі народ ведае, што поспехі нашай краіны ў будаўніцтве камунізма ўмацоўваюць лагер міру і дэмакратыі. Вакол Савецкага Саюза і краін дэмакратычнага лагера ўсё цясней згуртоўваюцца простыя людзі ўсяго свету.

Усведамляючы сваю вядучую ролю ў прагрэсіўным развіцці чалавецтва, савецкі народ, у тым ліку і беларускі народ, аддае ўсе сілы справе будаўніцтва камунізма.

Ф. Шэленка.

Вядучы канструктар

МАШЫНА пайшла... Фаіна стала ў пад'ездзе цэха і бачыла, як крануўся спачатку магутны корпус самазвала, потым заўважыла сіняваты дымок з выхlapной трубы і пасля ўжо, калі аўтамабіль па алеі спакойна ехаў міма, яна памутнеўшым позіркам ледзь схапіла рух вялікіх колаў. Слёзы, дзявочыя лёгкія слёзы, затуманілі вочы. Гэта былі мінутныя слёзы радасці, гэта было пачуццё гордасці за поспех.

У той дзень, калі на заводзе правялі першае выпрабаванне 25-тоннага аўтасамазвала, адным з канструктараў якога была Фаіна Шэленка, яна пасля заканчэння рабочага дня запрасіла сваіх сябровак паехаць за горад, у лес. Была сонечная вясна, дрэвы распусціліся, зацвілі кветкі. Пад Мінскам шмат цудоўных, прыгожых мясцін. Дзяўчаты з песнямі далёка пайшлі па сцежцы, Фаіна-ж ледзь адстала ад кампаніі, звярнула ў бярэзнік, спынілася на ма-

ленькай палянцы. Вось так заўсёды ў сябе на радзіме, у Сібіры, яна ў хвіліны душэўнага хвалявання любіла адзіноцтва сярод прыроды... Знамянальны сёння дзень! Машына пайшла. Гэта перамога калектыва, перамога яе — маладога канструктара. Гэта перамога над сумненнямі, заяўка на будучыя дзяржанні. І Фаіну міжволі захапілі ўспаміны.

Пасля заканчэння Алтайскага машынабудаўнічага інстытута яна год працавала ў Новасібірску. Хутка прайшоў той першы год самастойнай работы — уступленне ў вялікае творчае жыццё. У 1948 годзе яе накіравалі разам з групай канструктараў у Мінск на аўтазавод. Тут яе адразу ўключылі ў калектыв канструктараў новай машыны.

Запомнілася першая гутарка з кіраўніком калектыва т. Шапашнікам, які сказаў:

— Нам даручана спраектаваць магутную машыну. Упершыню ў краіне мы павінны стварыць 25-тонны аўтасамазвал.

Зараз перад сваім сумленнем можна прызнацца, што тады былі два пачуцці: гордасць за даручаную адказную справу і няўпэўненасць у сваіх сілах.

Пачалася цяжкая, але цікавая, захапляючая работа. Фаіна жыла, расла ў калектыве. Школа, комсамольская арганізацыя, гады, праведзеныя ў дружнай студэнцкай сям'і. Але тут, на заводзе, з найбольшай сілай адчула выдатную рысу нашага савецкага часу — таварыскую ўзаемадапамогу. Шмат карыснага пераняла Фаіна Шэленка ад старэйшых вопытных канструктараў пры складанні агульнага эскізнага праекта машыны. Перад невялікім калектывам ляжала непракладзеная сцежка — патрабавалася вырашаць такія пытанні, якія пакуль яшчэ не вырашалі айчынныя аўтамабілебудаўнікі. Не было ўзораў, не было чарцяжоў падобных машын. Стваралася ўсё нанова, сваімі сіламі, сваёй творчасцю. І колькі патрабавалася знаходлівасці, шуканняў!

Ва ўпорнай працы праходзіў час. Паступова вырысоўваўся профіль машыны. Цяпер прадстаяла галоўнейшая задача — стварыць праекты вузлоў будучага аўтасамазвала. Шэленка паказала сябе здольным, тэхнічна пісьменным канструктарам, і ёй даручылі распрацоўваць праект каробкі хуткасцей. Гэта адзін з важных і складаных вузлоў аўтамабіля. Ад канструктара патрабуецца веданне і тэорыі і вытворчасці, а таксама добрая інжынерная падрыхтоўка.

На дапамогу прышлі старэйшыя

таварышы. Яны падказалі, што перш за ўсё неабходна авалодаць складанейшымі разлікамі шасцягон. Ведаў, атрыманых у інстытуце, нехапала. Прышлося засесці за кнігі. Пройдзен цэлы курс механікі, прагледжаны дзесяткі спецыяльных прац. Падрыхтаваўшыся тэарэтычна, прыступілі да практычных разлікаў, да праектавання.

25 тон! Цягавая сіла, здольная рухаць такі груз, павінна перадавацца ад магутнага матара да вядучых колаў плаўна, надзейна, без лішніх затрат энергіі. І над гэтым працавала малады канструктар. Не гладка ішла работа. Няўдач было нямала. Але адна за другой паяўляліся гатовыя дэталі. Фаіна ўстанавіла самую цесную сувязь з вытворчымі работнікамі, раіліся з радавымі рабочымі, тэхнікамі, інжынерамі.

— Я ўзяла сабе за правіла, — гаворыць Шэленка, — што калі зрабіла чарцёж, то павінна хва-рэць душой за яго дакладнае выкананне. А другое правіла — да кожнай дэталі адносіцца з вялікай увагай. Дробязей не павінна быць, кожны вінцік важны...

Фаіна Шэленка спраектавала і падрыхтавала да вытворчасці 4 варыянты каробкі перадач для вялікагрузных аўтамашын. Асабліва складаным з'яўляецца апошні варыянт, у якім уведзена дадатковая, пятая хуткасць. Гэтая каробка перадач і ўстаноўлена на аўтасамазвале «МАЗ-525» грузапад'ёмнасцю 25 тон.

Грандыёзнае будаўніцтва, якое разгарнулася ў нашай краіне, патрабуе шмат рознастайнай і магутнай тэхнікі для механізацыі ўсіх відаў работ. Самазвалы Мінскага аўтазавода прызначаны, перш за ўсё, для комплекснай механізацыі працаёмкіх земляных работ і транспартыроўкі будаўнічых матэрыялаў: каменю, шчэбню, вапны, цэменту, бетоннага раствору. Як вядома, машыны з маркай «МАЗ» паспяхова выкарыстоўваюцца на збудаванні гідраэлектрастанцый на Волзе і іншых будоўлях ва ўсіх канцах Радзімы.

Кожны раз, калі Фаіна бачыць, як з заводскіх варот выходзяць платформы з магутнымі самазваламі, сэрца яе напаўняецца гордасцю за сваю працу, любоўю да Радзімы, і рукі яшчэ смялей, мацней бяруцца за работу.

А работы наперадзе шмат. Зараз калектыв канструктараў удасканальвае 25-тонны самазвал. Змяняецца вага машыны, паляпшаюцца многія вузлы.

... Аднойчы Фаіну запрасіў да сябе ў кабінет галоўны канструктар. Пагутарыў з ёй, спытаў аб рабоце, аб жыцці. І нечакана аб'явіў, што яна назначаецца вяду-

чым канструктарам аддзела. Высокі гонар. Яго Шэленка заслужыла, заваявала сваёй упартасцю ў працы, у пераадоленні цяжкасцей.

Мінскі аўтамабільны завод — гэта адначасова і дзеючае прадпрыемства, і творчая лабараторыя. Многатысячны калектыў аўтазаводцаў пастаянна ўдасканальвае сваю вытворчасць, дабіваецца дасягненняў у тэхнічным працэсе. У кожным цэху, на любым участку можна ўбачыць вынікі работы ра-

цыяналізатараў, вынаходцаў, канструктараў.

— Завод стаў мне родным домам, — гаворыць Фаіна Шэленка. З такімі-ж клопатамі і любоўю адносяцца да свайго прадпрыемства ўсе рабочыя, тэхнікі, інжынеры. Творчы рост маладога канструктара з'яўляецца адным з тыповых прыкладаў. Гэта не проста асабісты поспех Шэленка, а выражэнне працоўнага гераізма ўсяго калектыва.

Канструктарская група аўтазавода зараз працуе над праектаваннем 40-тоннага аўтапрычэпа. Машина гэтая вельмі неабходна для народнай гаспадаркі краіны. Вось чаму канструктары прыкладаюць усе сілы да таго, каб у найкарацейшы тэрмін стварыць тэхнічны праект.

У бліжэйшы час Мінскі аўтазавод будзе выпускаць яшчэ адну новую магутную машину, створаную сваімі канструктарамі.

Л. ПЕТРОВА.

НАМ ПІШУЦЬ

ГОРДАСЦЬ МАЦІ

Ш МАТ любові і пяшчотнасці аддае кожная маці дзецям. Дзеці — наша радасць і шчасце.

Я выгадала пяцёра дзяцей. Для кожнага з іх у мяне хапала ласкі, цёплых клопатаў, але не заўсёды хапала хлеба. Для маці няма нічога цяжэй, як бачыць галоднае дзіця. А пры панах я гэта бачыла.

Жылі мы тады ў маленькай мазанцы, на кавалачку зямлі. Хлеба заўсёды нехапала. З нараджэннем кожнага дзіцяці ў сэрца закрывалася трывога. Часта над калыскай я з сумам думала, як складзецца жыццё маіх дзетак, кім яны будуць.

І не марыла я тады пра наш шчаслівы лёс.

У верасні 1939 года ў нашу вёску Стараселле прышло новае жыццё.

Мяне здзівілі клопаты савецкай улады аб маці, дзецях. Як многадзетная маці, я стала паважанай жанчынай. Дзяржава выдала мне дапамогу на выхаванне дзяцей.

Муж мой, Дарафей Герасімавіч, адразу павесялеў і сказаў мне:

— Ты, маці, беражы дзяцей. Зараз новае жыццё настала — мы іх і вучыць зможам.

Усе свае сілы пачалі мы аддаваць вучобе і выхаванню дзяцей.

У пасляваенныя гады дзяржава дапамагла нам пабудаваць новы, прасторны дом. Дзеці зноў пачалі вучыцца.

А я са сваім старым уступіла ў калгас імя Жданова.

Дарафей Герасімавіч — добры цяляр. Яго прызначылі ў будаўнічую брыгаду, а мяне — птушніцай. Працуем мы дружна. Толькі за чатыры месяцы гэтага года я выпрацавала 350 працадзён. Ды і ў мужа не пустая кніжка.

Зараз я з гордасцю гляджу на сваіх дзетак. Хіба раней магла я думаць, што мае сын ці дачка калі-небудзь стануць інжынерамі? А цяпер старэйшы сын, Міхаіл, ужо заканчвае Львоўскі політэхнічны інстытут, другі сын, Барыс, у 1948 годзе скончыў сярэднюю школу з срэбраным медалем і зараз з'яўляецца выдатнікам Львоўскага медыцынскага інстытута. Віктар пасля сярэдняй школы паехаў у афіцэрскае вучылішча. Малодшы, Аляксандр, выдатна вучыцца ў дзевятым класе, а дачка, Тацяна, — у восьмым. Усе дзеці выходзяць на шырокую, шчаслівую дарогу.

Хіба можа быць лепшая ўзнагарода для маці за доўгія гады выхавання дзяцей? Вялікую падзяку шлю я Савецкаму ўраду і Комуністычнай партыі за нястомныя клопаты аб нашых дзецях.

Т. МЫСЛІВЕЦ,
многадзетная маці.

Драгічынскі раён Пінскай вобласці.

На здымку: новы жылы дом па вуліцы Карла Маркса ў горадзе Полацку.

Фото Е. Капусціна
(Фотахроніка БелТА).

ЭКАНОМІЦЬ КОЖНЫ ГРАМ СЫРАВІНЫ

ПЕРШ чым расказаць аб нашым пачыне, хочацца сказаць некалькі слоў аб самой фабрыцы. Купавінская тонкасуконая фабрыка — вялікае прадпрыемства. Мы любім фабрыку, на якой працуем амаль па 10 год кожная. Тут мы атрымалі спецыяльнасць, тут-жа атрымліваем і адукацыю. Адна з нас — Марыя Жыліна — скончыла школу рабочай моладзі і зараз вучыцца на першым курсе тэкстыльнага тэхнікума. Другая — Екацярына Харкова — у будучым годзе заканчвае тэкстыльны тэхнікум. Абедзве мы лічым фабрыку сваім другім домам, з ёй у нас звязана ўсё жыццё.

Мы ганарымся імем купавінцаў і добрай работай імкнемся падтрымаць чэсць фабрыкі. Яе сукны славяцца далёка па ўсяму Саюзу. І гэтак-жа далёка ідзе слава аб людзях нашага прадпрыемства.

Кожны савецкі рабочы ведае імёны Марыі Ражнёвай і Лідзіі Кананенка — стаханавак Купавінскай фабрыкі. Яны выступілі ініцыятарамі вялікага пачыну — прапанавалі пачаць спаборніцтва за эканомію сыравіны і матэрыялаў на кожным рабочым месцы. Тады кожны, хто ўдзельнічаў у гэтым руху, пераканаўся, што ўмелае выдаткаванне сыравіны і матэрыялаў дае вялікую эканомію.

Пачын нашых слаўных стаханавак ускрыў велізарныя рэзервы сыравіны, з якой фабрыка выпускала дадаткова 313 тысяч метраў сукна. Сто тысяч чалавек пашылі сабе новыя паліто або касцюмы!

Мы таксама ўдзельнічалі ў спаборніцтве за эканомію сыравіны і матэрыялаў і дабіліся добрых поспехаў, сталі стаханаўкамі.

Вывучаючы рашэнні XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, мы ўспрынялі іх як наказ партыі кожнаму з нас. Яшчэ тады ў нас нарадзілася думка павялічыць свой уклад у вялікую справу пабудовы камунізма.

На нашай фабрыцы выключную каштоўнасць прадстаўляе сыравіна. Кошт яе складае 86 процантаў усяго кошту сукна.

На многіх вытворчых сходах, дзе ішла гутарка аб выкананні плана, востра паўставала пытанне аб сыравіне. Дзяржава дае прадпрыемству сыравіны толькі для выканання плана на 100 процантаў. А як перавыканаць вытворчы план, не патрабуючы ад дзяржавы дадатковай сыравіны і матэрыялаў? Мы сэрцам адчувалі, што тут тояцца тыя скрытыя рэзервы і магчымасці, аб якіх гаварылася ў рашэннях XIX з'езда партыі.

Недалёка ад Масквы ёсць пасёлак Купаўна. Не знойдзеш у Савецкім Саюзе чалавека, які не ведаў-бы аб ім. Там знаходзіцца Купавінская тонкасуконая фабрыка — радзіма многіх наватарскіх пачынанняў, кузня слаўных стаханаўскіх кадраў. У Купаўне зарадзіўся стаханаўскі рух за эканомію сыравіны і матэрыялаў. Першымі пачалі яго тэкстыльшчыкі лаўрэаты Сталінскай прэміі — Марыя Ражнёва і Лідзія Кананенка.

Нядаўна купавінцы выступілі з новым цудоўным пачынам. Прадзільшчыца Марыя Жыліна і ткачы Екацярына Харкова прапанавалі спаборнічаць за выпуск звышпланавай прадукцыі без дадатковых затрат сыравіны. На іх заклік адгукнуліся тысячы савецкіх людзей.

Ніжэй мы друкуем гутарку нашага карэспандэнта са стаханаўкамі М. Жылінай і Е. Харковай.

—○—

Уся фабрыка працуе па метаду лаўрэатаў Сталінскай прэміі Ражнёвай і Кананенка. Тэкстыльшчыцы авалодалі тэхнічнымі ведамі, павысілі прадукцыйнасць працы, навучыліся эканоміць сыравіну. І мы падумалі аб тым, што прышоў час, калі можна гэтыя веды і вопыт накіраваць на выпуск дадатковай прадукцыі з сэканомленай сыравіны і матэрыялаў. Пачаць соцыялістычнае спаборніцтва за перавыкананне пяцігадовага плана за кошт эканомнага выдаткавання кожнага грама сыравіны, не звяртаючыся да дзяржавы за дадатковай сыравінай, — вось думка, якая авалодала нам. Доўга мы выношвалі яе ў сэрцы, перш чым рашыліся загаварыць аб ёй. Спачатку мы рашылі праверыць усё на практыцы: адна — у прадзільным цэху, а другая — у ткацкім.

Марыя Жыліна разам з двума прысучалкамі абслугоўвае дзве прадзільныя машыны па 400 верацён. Работніцы ўважліва правяралі прыёмы сваёй работы, пачалі берагчы кожны грам сыравіны, кожны сантыметр пражы. І пераканаліся на практыцы, што можна скараціць адыходы сыравіны.

Марыя прапанавала поўнаасцю дапрацоўваць бабіны, не дапускаць абрываў і ліквідоўваць іх хутка, а таксама не перапрацоўваць з'ёмы, таму што калі перапрацуеш іх, то пачатак будзе разматвацца і ў выніку павялічацца адыходы. Пры кожным з'ёме яна эканоміць па 10 — 15 сантыметраў на адным верацяно. На працягу змены ў прадзільшчыцы бывае 6 — 7 з'ёмаў. Калі падлічыць усё, гэта складзе вялікую лічбу.

Марыя Жыліна давала адыход да 1,15 процанта. За кошт толькі гэтай эканоміі яна выпрацуе да канца года 416 кілаграмаў пражы.

Вялікія магчымасці для экано-

міі сыравіны мае і ткачыя. Екацярына Харкова працуе на складаных ткацкіх шматчаўночных станках. Яна падлічыла, што калі пры зарадцы чаўнака не выцягваць доўгую нітку, пры змене чаўнака не пакідаць вялікіх канцоў, дапрацоўваць пачатак поўнаасцю, ліквідуячы абрывы асноўнай ніткі, берагчы кожны сантыметр пражы, то можна адыходы скараціць да 0,35 процанта замест 0,68 па норме. Працуючы так, да канца года яна выпрацуе з сэканомленай сыравіны больш 100 метраў суконнай тканіны.

Марыя Жыліна і Екацярына Харкова расказваюць далей:

— Мы звярнуліся да нашых планавікоў, і яны падлічылі, што, працуючы па нашаму метаду, прадзільшчыцы і ткачыя фабрыкі выпрацавалі за 5 месяцаў 12,5 тоны пражы і 20,7 тысяч метраў сукна за кошт сэканомленай сыравіны. Вось тады мы выступілі на агульным сходзе купавінцаў. Рабочыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі горада адобрылі наш пачын. Пасля дакладных падлікаў калектыў вырашыў дабіцца далейшага паляпшэння якасці тканіны, павысіць прадукцыйнасць працы і абсталявання і за кошт лепшага выкарыстання запланаванай сыравіны даць да канца пяцігодкі на 20 мільёнаў рублёў дадатковай прадукцыі.

Мы і радаваліся і хваляваліся. Абавязацельства вельмі сур'эзнае. Але інжынерна-тэхнічныя работнікі аказваюць нам вялікую дапамогу, удасканалюць механізмы, тэхналогію.

Дзякуючы клопам партыі і ўрада фабрыка бесперапынна аснашчаецца новай тэхнікай. У прыгатавальным цэху ўстаноўлены машыны сістэмы лаўрэата Сталінскай прэміі інжынера Казлова для змешвання сыравіны. Працаёмкая ручная работа поўнаасцю механізавана. Устаноўлены два часальныя апараты айчыннай канструкцыі, уведзены ў дзеянне новыя хуткаходныя снавальныя і матальныя машыны.

Нашы інжынеры і тэхнікі пастаянна дапамагаюць стаханаўцам у ажыццяўленні іх пачынанняў. Раней прадзільшчыца шмат часу тратыла на ачыстку выпускных цыліндраў. Яны забрудняліся ў час работы маслам, пухам, кароткім валакном. Гэта павялічвала адыходы — прадзільшчыца не паспя-

На здымку: Марыя Жыліна (злева) і Екацярына Харкова.

Фото С. Касырава

вала ачышчаць цыліндр. Інжынеры паклапаціліся аб гэтым і сканструявалі пастаянныя ачышчальнікі. Адыходы былі скарачаны.

Прадзільшчыца траціла шмат сыравіны пры змене бабіны, таму што бабіна не дапрацоўвалася да канца. Зараз устаноўлена прыстасаванне для змены бабіны, і работніца, не спыняючы ўсяго аграгата, апускае бабіну на дадатковае прыстасаванне і запраўляе новую. А ў гэты час старая бабіна дапрацоўваецца.

Звычайна на фабрыцы не выкарыстоўваліся такія адыходы, як «здзір», «кромка», «збой». Камандзіры вытворчасці знайшлі спосаб іх пераапрацоўкі і прымянення пры выпрацоўцы пэўных тканін. Гэта на першы погляд здаецца дробяззю, але калі ўлічыць, што такія адыходы складаюць тры процанты ад усёй выпрацаванай прадукцыі, стане зразумелым, як многа дадатковай сыравіны атрымлівае зараз фабрыка.

Шмат зрабілі інжынеры і для таго, каб дапамагчы стаханаўцам у рабоце. Але і тэкстыльшчыцы імкнуцца працаваць лепш. Тры гады назад на тысячу верацён у гадзіну было 500 абрываў. Кожны абрыў — гэта лішняя прысучка, а значыцца і дадатковы расход сыравіны. Цяпер тэкстыльшчыцы знізілі колькасць абрываў да 200! У Марыі Жылінай абрыўнасць не перавышае 160—175 разоў у гадзіну.

Калі ткачыха або прадзільшчыца не валодае дастатковай кваліфікацыяй, тады ім на дапамогу прыходзіць увесь калектыў. Работніцы маюць поўную магчымасць авалодваць перадавым вопытам. На фабрыцы арганізавана індывідуальнае навучанне, вытворча-тэхнічны інструктаж, вытворча-тэхнічныя курсы, стаханаўскія школы, курсы мэтавага назначэння.

Распрацавалі трохгадовы план навучання калектыва. Ужо 66 тэк-

стыльшчыкаў скончылі без абрываў ад вытворчасці філіял тэкстыльнага тэхнікума і 186 — школу рабочай моладзі. Зараз у вышэйшых, сярэдніх тэхнічных навучальных установах і школе рабочай моладзі навучаецца больш 400 рабочых фабрыкі. Разам з тымі, хто павышае вытворчую кваліфікацыю, гэта складае вялікую лічбу. Атрымліваецца, што з кожных дзесяці чалавек на фабрыцы вучыцца 9. Фабрыка стала прадпрыемствам суцэльнай тэхнічнай вучобы.

На фабрыцы распрацавалі новы план арганізацыйна-тэхнічных мерапрыемстваў. Будучь механізаваны ручныя аперацыі, устаноўлены новыя машыны, удасканалены дзеючыя механізмы і г. д.

Мы ўпэўнены ў паспяховым выкананні ўзятых абавязацельстваў, таму што ведаем, як і на чым можна эканоміць сыравіну і матэрыялы.

ВЯЛІКІ ўКЛАД У СПРАВУ МІРУ

Аляксандра УС, удзельніца
Сусветнага кангрэса жанчын

НЯДАўНА закончыўся Сусветны кангрэс жанчын. За яго работай уважліва сачылі ўсе сумленныя, усе перадавыя людзі свету.

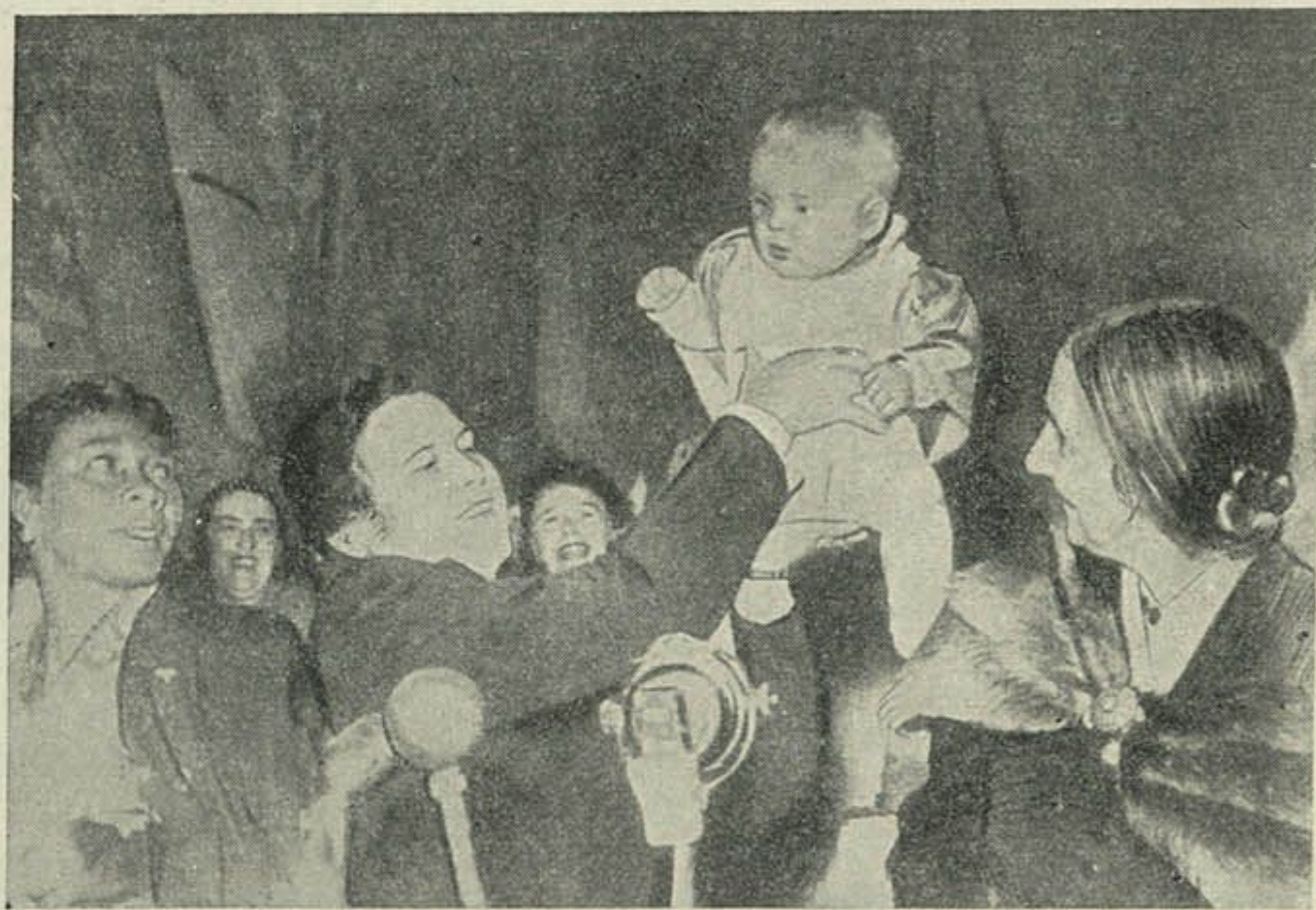
На гэтым вялікім сходзе прысутнічалі жанчыны ўсіх кантынентаў свету, усіх колераў скуры і самых розных палітычных і рэлігійных пераконанняў. Іх прывяло сюды гарачае імкненне адстаяць мір на зямлі, адстаяць свае правы — правы маці, працоўных і грамадзянак.

Многім удзельніцам кангрэса прышлося пераадолець вялікія цяжкасці, каб трапіць на яго паседжанні: адным не давалі візы на выезд, другіх не пускалі ў Капенгаген дацкія ўлады.

Але якое сэрца можа заставацца спакойным, калі ёсць на свеце сілы, якія пагражаюць чалавецтву новай вайной! Не маглі быць спакойнымі амерыканскія, англійскія і французскія маці, калі на віне іх правіцеляў столькі маці ў Афрыцы і Азіі носяць жалобу на сваіх сынах, жывуць у галечы і голадзе.

Вось чаму на запрашэнне Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын адгукнуліся жанчыны ўсіх 80 краін. Больш таго, на кангрэс прыбылі дэлегацыі жанчын ад 14 краін, якія не ўваходзяць у федэрацыю.

Велізарная зала запоўнена дэлегаткамі і шматлікімі гасцямі. Сярод іх — лаўрэаты Міжнародных сталінскіх прэмій міру Эжэні Катон, Моніка Фелтан, Эліза Бранко,

Маленькі датчанін на руках у Ніны Паповай, віцэ-старшыні Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын.

відныя дзеячы міжнароднага жаночага руху Марыя-Мадэлена Росі, Ніна Папова, Мары-Клод Вайян Куцюр'е, Лілі Вехтэр і іншыя. У ліку дэлегатаў Савецкага Саюза — пісьменніца Антаніна Капцяева, артыстка Надзежда Казанцава, двойчы Герой Соцыялістычнай Працы Батсі Багірава і інш. З краін народнай дэмакратыі прыбылі вучоныя, артысткі, праслаўленыя героі працы.

Упершыню ў гісторыі жаночага руху сабралася так многа жанчын-дэлегатак, каб разам знайсці канкрэтнае вырашэнне пытанняў, якія так глыбока хваляюць усіх жанчын свету.

Горача абмяркоўваліся даклады аб заваяванні і абароне правоў жанчын, аб выніках і перспектывах барацьбы за мір, за інтарэсы жанчын і дзяцей.

Дэлегацыя жанчын Кубы на кангрэсе.

На працягу многіх стагоддзяў жанчыны разам з мужчынамі ствараюць матэрыяльныя каштоўнасці, уносяць свой уклад у літаратуру і мастацтва, змагаюцца за хлеб для сваіх дзяцей, за свабоду і незалежнасць. І хоць усім гэта вядома, аднак мільёны і мільёны жанчын у капіталістычных і каланіяльных краінах не карыстаюцца ніякімі правамі, не могуць нароўні з мужчынамі ўдзельнічаць у эканамічным, палітычным і грамадскім жыцці.

У дакладах і шматлікіх выступленнях дэлегаткі ярка намалявалі становішча жанчын і дзяцей розных краін.

У капіталістычных краінах шмат жанчын працуе па найму, але іх правы ў галіне эканамічнага жыцця вельмі абмежаваныя. Роўнай аплаты за роўную працу не існуе. У Злучаных Штатах Амерыкі жанчына за роўную працу з мужчынам атрымлівае на 30—40 процантаў менш, а заробтак негрыцянкі — у 2,5 раза ніжэй, чым белай жанчыны.

«Калі-б раптам усе працоўныя жанчыны ЗША ператварыліся ў мужчын, — пісала газета «Дэйлі Пійлс уорлд», — уладальнікам прадпрыемстваў прышлося-б выплачваць на 10 мільярдаў больш, чым яны плацяць ім зараз».

У Англіі заробтак жанчыны роўны 53 процантам, а ў Японіі — 43 процантам заробтку мужчыны.

Гэтую ганебную з'яву капіталісты імкнуцца растлумачыць тым, што мужчына з'яўляецца галавой сям'і. Аднак вядома, што жанчыны працуюць з такім-жа напружаннем, як і мужчыны, і за частую з'яўляюцца адзінымі кормільцамі дзяцей і старых бацькоў.

Падрыхтоўка да вайны вядзе да скарачэння вытворчасці мірнага характару, і ў выніку гэтага ў першую чаргу выкідаюцца на вуліцу жанчыны.

Імперыялісты вядуць наступленне на дэмакратычныя правы і свабоды працоўных, прымаюць жорсткія рэпрэсіўныя меры супроць жанчын, якія дабіваюцца або абараняюць свае правы. Яны забараняюць сходы, дэманстрацыі, распускаюць жаночыя арганізацыі, арыштоўваюць і кідаюць у турмы іх кіраўнікоў і актывістак.

На кангрэсе не змаглі прысутнічаць дэлегацыі 13 краін — Трыеста, Саудаўскай Аравіі, Сірыі, Нігерыі, Кеніі і інш., якім іх урады забаранілі выезд.

На вялікі жаль усіх дэлегатаў, у зале, сярод іншых сцягаў, не аказалася нацыянальных сцягаў Карэі, В'етнама і Малайі. Дацкія ўлады забаранілі дэлегаткам гэтых краін уезд у Капенгаген. Удзельнікі кангрэса адзінадушна лічылі карэйскіх, в'етнамскіх і малайскіх дэлегатаў прысутнымі, бо ўсе былі салідарны з іх свяшчэннай, справядлівай барацьбой.

Бурнай авацыяй, воклічамі: «Мір! Мір! Мір!» на розных мовах сустрэлі прысутныя сцягі Карэі, В'етнама і Малайі,

Выступае з прамовай французжанка Мары-Клод Вайян Кушор'е — відны дзеяч міжнароднага жаночага руху.

калі іх унеслі ў залу кангрэса дацкія жанчыны. У гэты ўрачысты момант усе ўзяліся за рукі і выканалі Гімн дэмакратычнай моладзі. Як сімвал непарушнага адзінства і непахіснай волі ў барацьбе за мір, свабоду і дэмакратыю, плылі па зале ўрачыстыя гукі песні.

Але вось настае цішыня. Сцяг дэмакратычнай Карэі — на трыбуне, у руках амерыканскіх жанчын. Гэта пратэст народа супроць імперыялістаў, на волі якіх развязана крывавае бойня ў Карэі, што прынесла гора і пакуты карэйскаму народу і пагрозу бяспецы іншых краін.

На кангрэсе прысутнічаюць жанчыны, мужы і сыны якіх загінулі на войнах, развязаных імперыялістамі. Твары іх суровыя, поўныя рашучасці да барацьбы.

На трыбуну падымаецца дэлегатка Англіі Балдуін з горада Чызвіг.

— Я маці салдата, — кажа яна, — які толькі што вярнуўся з палону. Калі яго паслалі ў Карэю, мне здавалася, што я адзіная жанчына, у якой адабралі сына. Я доўга плакала, адчуваючы сябе няшчаснай. На працягу тыдняў у мяне не было ніякай цікавасці да жыцця. Я ўвесь час думала, што адбываецца з маім хлопчыкам.

Аднойчы я пачула стук у дзверы. Прышла член жаночай Асамблеі. Яна сказала: «Пойдзем з намі! Ты не адна».

Так пачаўся рух мацяраў ваеннапалонных і салдат. Яны змагаюцца за тое, каб вярнуць усіх сыноў і мужоў з фронту.

З трыбуны кангрэса дэлегаткі не толькі расказвалі аб гаротным становішчы працоўных мас, але і патрабавалі карэннага палепшання матэрыяльных умоў жыцця. Жанчыны дабіваюцца правоў на працу, роўную аплату за працу, на дзяржаўную ахову мацярынства і дзяцінства, пра-

воў на адукацыю, а таксама права выбіраць і быць выбранымі ва ўсе органы ўлады.

З захапленнем і глыбокай цікавасцю сустракалі ўдзельнікі кангрэса выступленні жанчын з краін народнай дэмакратыі, якія прыгняталіся вякамі, а цяпер дабіліся свабоды, роўнапраўя і шчасця.

Паяўленне на трыбуне пасланца кітайскага народа Лі Ты-чуань сустракаецца бурнымі апладысмантамі. Лі Ты-чуань з гордасцю расказвае аб вялікіх пераўтварэннях, якія адбыліся ў яе краіне. За 4 гады жанчыны Кітая пайшлі ўперад не на гады, не на дзесяцігоддзі, а на эпоху.

— І ўсё гэта таму, што мы адстаялі сваю нацыянальную незалежнасць, выгналі агрэсараў з Кітая і пераадоляем перажыткі феадалізма.

Шчасцем і радасцю свецяцца вочы жанчын з краін народнай дэмакратыі. Кожная з іх рада расказаць, што на яе радзіме няма ганебнага няроўнапраўя жанчыны. Дэпутатамі вярхоўнага органа ўлады Польшчы выбрана 76 жанчын, а ў народных саветах засядаюць 15 тысяч жанчын.

У краінах народнай дэмакратыі няма беспрацоўя. Кожная жанчына, якая жадае працаваць, мае работу, якая адпавядае яе інтарэсам і здольнасцям. Сялянкі гэтых краін шырока ўключыліся ў грамадскую, палітычную і гаспадарчую дзейнасць. Яны пацягнуліся да ведаў, да вучобы. Тысячы жанчын-сялянак занялі адказныя пасты.

Эльза Мерке з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі расказала аб карэнных зменах у жыцці народа ў гэтай частцы Германіі. Пасля вайны Эльза Мерке засталася адна з дзецьмі. У дэмакратычнай Германіі яна, як і мільёны іншых працоўных, знайшла сваё шчасце.

Дэлегаткі Усходняй і Заходняй Германіі хоць і прыбылі не разам і жылі ў розных гасцініцах, але на кангрэсе сядзелі разам, за адным сталом і ў знак гарачага імкнення да адзінства павязалі аднолькавыя касынкі.

Глыбока хваляючым было выступленне простае венгерскай жанчыны, маці 12-ці дзяцей. Расказваючы аб сваіх дзецях, Іужэўне Эдзет паказала рост добрабыту працоўных дэмакратычнай Венгрыі. Заработак яе мужа і дачкі зусім дастатковы, каб хапіла для сям'і мяса, цукру і ўсяго астатняга, каб можна было вучыць дзяцей. Аб гэтым раней яны не маглі нават марыць.

Доўга апладыравалі ў зале, калі Эдзет сказала, што венгерскія маці глядзяць у будучыню з упэўненасцю ў тым, што кожны дзень прыносіць лепшае. «Нашых дзяцей не чакае беспрацоўе, няўпэўненае жыццё, галеча або маральнае разлажэнне, як гэта мае месца ў капіталістычных і каланіяльных краінах», — гаворыць свабодная венгерская жанчына.

Мы, савецкія дэлегаткі, адчувалі бязмежную любоў жанчын усяго свету да нашай краіны. Да нас бясконца падыходзілі жанчыны розных краін, віталіся, абнімаліся, дарылі на памяць сувеніры, абменьваліся значкамі, прасілі напісаць сваё прозвішча. І калі не было паблізу перакладчыка, мы і без слоў разумелі адна другую. Вось падыходзіць смуглявая індыйка ў нацыянальным убранні. Моцна паціскае рукі нашым дэлегаткам і вымаўляе словы «Індыя», «Совет Уніон», што азначае Савецкі Саюз. Гэтым яна падкрэслівае, што працоўных Індыі натхняе ў барацьбе за свабоду і шчасце савецкая краіна.

Бурнымі авацыямі сустракаюць пасланцы міру паяўленне на трыбуне савецкіх дэлегатак — Ніны Паповай і Лідзіі Кухарэнка. Іх прамовы неаднаразова перапыняюцца гарачымі апладысмантамі. І пасля заканчэння ўсё ў зале ўстаюць і доўга апладыруюць у чэсць Савецкага Саюза.

Я ўпершыню ў жыцці за межамі Радзімы, аднак у мяне знаходзяцца знаёмыя. Вось падыходзіць зусім юная кітаян-

ка, і мне здаецца, што я з ёй ужо недзе сустракалася. Але дзе і калі? Мая новая знаёмая працягвае абедзве рукі і гаворыць па-руску два словы: «Добры дзень» і «Калі ласка». Аказваецца, гэтая жанчына знаёма не толькі мне, але і многім савецкім людзям, хто глядзеў кінакарціну «Сівая дзяўчына». Гэта артыстка Гян Хоа, якая так бліскуча выканала ролю сівой дзяўчыны. У знак знаёмства я прыкалваю ёй значок «Голуб міру» і ўзамен у мяне паяўляецца бронзавы значок з ізабражэннем Мао Цзэ-дуна.

Скліканне кангрэса выклікала шырокія сімпатыі ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. У яго рабоце прынялі ўдзел прадстаўнікі 10-ці міжнародных арганізацый — Сусветнага Савета Міру, Сусветнай федэрацыі дэмакратычнай моладзі, Сусветнай федэрацыі профсаюзаў і іншых.

У адрас кангрэса паступіла вялікая колькасць віншаванняў. Толькі ад японскіх жанчын атрымана больш 500 пісем.

Кангрэс віталі рабочыя і работніцы капенгагенскіх прадпрыемстваў. На адным з паседжанняў у зале паяўляюцца з букетамі кветак школьнікі. Ад іх аддзяляецца групка дзяўчынак і падыходзіць да трыбуны. Чыстымі дзіцячымі галасамі запяваюць яны Гімн дэмакратычнай моладзі і іншыя песні. Іх падхоплівае ўся зала.

Многія дэлегацыі перадаюць прэзідыуму штыты шоўкам сцягі, кошыкі жывых кветак. А вось у прэзідыуме паяўляецца маладая жанчына з шасцімесячным дзіцем на руках і беражліва перадае яго старшыні Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын Эжэні Катон. Добрыя мацярынскія вочы гэтай цудоўнай жанчыны свецяцца радасцю. Малы датчанін адчувае сябе спакойна і ўпэўнена. Яго перадаюць Ніне Паповай, затым бяруць на рукі іншыя члены прэзідыума. Вось у імя гэтых маленькіх безабаронных істот неабходна цеснае адзінства ў барацьбе за мір і іх бязвольнае дзяцінства.

І нібы ў пацверджанне гэтаму на трыбуне паяўляецца юнак у салдацкім адзенні і гаворыць, што яго ўпаўнаважылі салдаты роты заявіць, што яны не будуць ваяваць супроць Савецкага Саюза, Кітая і краін народнай дэмакратыі.

Пажылая жанчына цалуе салдата, другая падносіць яму букет кветак, а трэцяя паспявае завязаць яму на шыю стракатую касынку з эмблемай дэлегаткі.

Гэты хваляючы факт — сведчанне непахіснай волі народаў свету да міру.

Кангрэс — выдатная падзея ў жыцці міжнароднага жаночага руху. Адзінадушнае прыняцце рашэнняў гаворыць аб адзінстве мільёнаў жанчын свету ў іх імкненні да міру.

Кангрэс даў добрую ацэнку рабоце Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, прыняў «Дэкларацыю правоў жанчын», у якой выказаў патрабаванні ўсіх працоўных жанчын, а таксама прыняў адозву «Да жанчын усяго свету», у якой заклікае яшчэ цясней аб'яднаць рады барацьбітоў за мір, за інтарэсы жанчын і дзяцей, патрабаваць заключэння перамір'я і спынення вайны ў Карэі, В'етнаме і Малайі.

У звароце гаворыцца: «Аб'яднаўшыся, мы, прадстаўляючы велізарную сілу, зможам прымусіць пачаць перагаворы, якія прывядуць да заключэння Пакта Міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі».

Няма сумнення ў тым, што кангрэс з'явіцца вялікім укладам у справу барацьбы за мір.

НАШЫ ДАРАГІЯ ГОСЦІ

Нядаўна ў нашай рэспубліцы пабывалі дарагія госці — дэлегацыя Таварыства кітайска-савецкай дружбы. У яе складзе — рабочыя, сяляне, прадстаўнікі інтэлігенцыі — усяго 41 чалавек.

Госці наведалі рад прадпрыемстваў і калгасаў рэспублікі, азнаёміліся з будаўніцтвам Мінска, наведалі дзіцячыя ўстановы. Усюды іх выключна цёпла сустракалі. Там, дзе паяўлялася дэлегацыя, узнікалі авацыі ў чэсць гераічнага кітайскага народа.

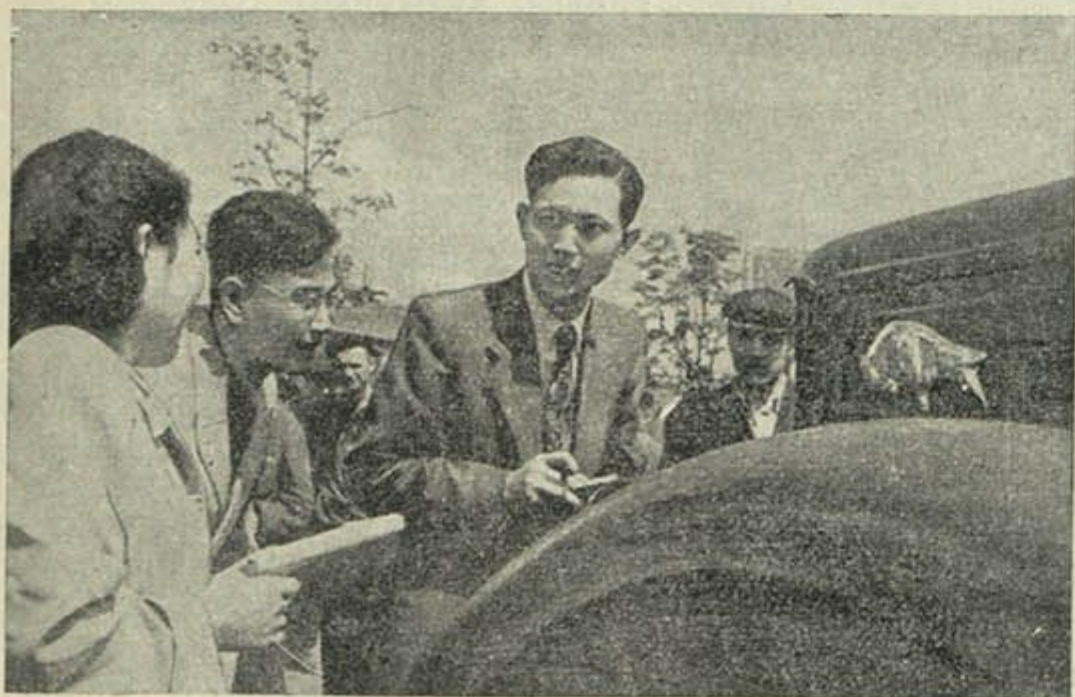
Глава дэлегацыі Лі Фу-жэнь заявіў: — За час прабывання ў Беларускай ССР мы бачылі цудоўныя гарады і сёлы, нанава адбудаваныя пасля вайны. Бачылі выдатна аснашчоныя прадпрыемствы, багатыя калгасы, светлыя і велічныя будынкі тэатраў, палацаў культуры, калгасных клубаў, назіралі шчаслівае

творчае жыццё беларускага народа. Усё гэта пакінула ў нашай памяці незабыўнае ўражанне.

На здымках (уверсе злева) — прыбыццё ў Мінск дэлегацыі Таварыства кітайска-савецкай дружбы. Унізе злева: члены дэлегацыі аглядаюць самазвал Мінскага аўтамабільнага завода. Уверсе справа: дэлегацыя ў дзіцячым садзе Мінскага аўтамабільнага завода. У цэнтры — члены дэлегацыі аглядаюць электратэхнічную лабараторыю Беларускага політэхнічнага інстытута імя І. В. Сталіна. Унізе справа: сустрэча дэлегацыі ў калгасе «Рассвет» Кіраўскага раёна Бабруйскай вобласці

Фото Л. Матусевіча і В. Лупейкі.

(Фотахроніка БелТА).

ПОЎНАКРОЎНЫМ, кіпучым жыццём жыве наш калгас у гэтыя дні. На палях і фермах, на лугах і будаўнічых пляцоўках — на ўсіх участках арцельнай вытворчасці людзі працуюць з патроенай энергіяй, поўныя непахіснай рашучасці з чэсцю выканаць рашэнні XIX з'езда Комуністычнай партыі.

Барацьба за ўраджай разгарнулася яшчэ ў жніўні мінулага года. Азімыя на ўсёй плошчы пасеяны на добра ўгноеных і апрацаваных папарах гатунковым насеннем, радковым спосабам.

Палявыя работы пачаліся ў другой палавіне сакавіка з падкормкі азімага жыта і пшаніцы. З надыходам першых цёплых дзён калгаснікі дружна вышлі ў поле. Цеснае супрацоўніцтва з механізатарамі забяспечыла поспех сяўбы. Дзяржаўны план яравой сяўбы завяршылі на 15 дзён раней, чым у мінулым годзе.

Пасеяць добра — гэта толькі палавіна справы. Замацоўваючы поспехі, заваяваныя на сяўбе, калгаснікі дружна і арганізавана вядуць догляд пасеваў. На праполку штодзённа выходзіць каля 200 — 220 калгасніц.

Зараз у калгасе нарыхтоўваюцца кармы.

Імкнучыся паспяхова вырашыць задачы, пастаўленыя пяцігадовым планам па ўмацаванню кармавой базы, мы пасеялі 90 гектараў траў. Амаль у два разы больш, чым у мінулым годзе, пасеяна клубнекоранеплодаў, сіласных і іншых кармавых культур. У поўным разгары сенакос. У першыя дні на лугі вышла звыш 120 касцоў, большасць з іх перавыконвае нормы выпрацоўкі.

Планам прадугледжана заклаці 540 тон сіласу. Гэты план мы значна перавыканам. Сёлета ў кармавы фонд будзе адлічана больш збожжа і бульбы. З гэтай мэтай мы пасеялі ячменю на 21 гектар, а бульбы — на 7 гектараў больш, чым прадугледжана па плану. Усё гэта дасць магчымасць назапасіць грубых, сакавітых і канцэнтраваных кармоў на гадавую патрэбнасць і стварыць неабходныя страхавыя фонды. Для стварэння багатых запасаў кармоў грамадскай жывёле мы выкарыстоўваем і іншыя рэзервы: захоўваем усю салому і мякіну і, як у мінулыя гады, будзем падвозіць на фермы адыходы спірта-гарэлачных заводаў.

Хлебаробы нашай арцелі аддаюць усе сілы развіццю грамадскай гаспадаркі, ведаючы, што ў ёй — крыніца заможнага жыцця калгаснікаў. З года ў год

ПА ШЛЯХУ НЯЎХІЛЬНАГА ЎЗДЫМУ

Соф'я МАЦЕЮК,

намеснік старшыні калгаса імя
Будзённага Пружанскага раёна
Брэсцкай вобласці.

павышаецца ў нас ураджай, расшыраюцца фермы. Памнажаецца багацце калгаса, больш поўнацэнным становіцца працадзень.

У мінулым годзе калгаснікі атрымалі на працадзень 1,9 кілаграма хлеба, 3,5 кілаграма бульбы, 250 грамаў гародніны, 1,5 кілаграма грубых кармоў, а таксама грошы.

Сям'я Нікалая Насыткі выпрацавала 995 працадзён. На выпрацаваныя працадні яна атрымала 118 пудоў збожжа, 218 пудоў бульбы, шмат гародніны. Яшчэ больш выдана на працадні сям'і

Перадавая трактарыстка Обрынскай МТС Мірскага раёна Баранавіцкай вобласці комсамолка Лідзія Конюх на трактары «КД-35» выканала поўгадавы план у пераводзе на мяккае ворыва.

На здымку: Лідзія Конюх.

Фото І. Шышко

калгасніка Андрэя Панасевіча, якая выпрацавала 1145 працадзён. Такіх сем'яў шмат. Сям'я ўдавы Феадосіі Імховік атрымала на працадні каля паўтары тоны збожжа, 2,5 тоны бульбы і многа іншых прадуктаў. Пераважная большасць членаў арцелі выпрацоўвае за год ад 350 і больш працадзён.

Ва ўсіх дасягненнях нашага калгаса велізарная заслуга сумленных працаўнікоў арцелі. Больш 440 жанчын прымаюць актыўны ўдзел у калгасным жыцці. І калі калгас заўсёды хутка і ў лепшыя тэрміны праводзіць палявыя работы, дык гэта таму, што на сяўбе і ўборцы, праполцы і на любой іншай рабоце натхнёна працуюць усе калгасніцы.

Жанчына ў калгасе стала вялікай сілай. Калгасны лад даў магчымасць нам, простым сялянкам, раскрыць свае таленты і прымаць актыўны ўдзел у будаўніцтве новага жыцця. Кім была ў мінулым, да прыходу савецкай улады, Еўдакія Самойлаўна Салавей? На памешчыка Чарноцкага працавала яна ад цямна да цямна, спіны не разгінала, сонца не бачыла. Цяпер Еўдакія Самойлаўна — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, член Комуністычнай партыі. Многія жанчыны вылучаны на кіруючыя работы ў калгасе. Мар'я Корсак загадвае свінафермай, Аляксандра Ярамчук — авечка- і птушкафермай. Яўгенія Матвееўна працуе калгасным аграномам, Тацяна Кабрынец — рахункаводам. Каля 40 жанчын працуюць на фермах. За высокія паказчыкі ў рабоце дадатковую аплату атрымалі старшая даярка Ганна Мацеюк, свінаркі Еўдакія Вайтуховіч, Ніна Васюковіч, Лідзія Супруновіч, цялятніца Марфа Корсак і іншыя.

Нас часта просяць назваць прозвішчы калгасніц-перадавікоў. Іх у нас многа — сумленных працаўніц арцелі. Самаадданным, актыўным удзелам у барацьбе за росквіт калгаса заваявалі павягу з боку ўсіх членаў арцелі Любоў Шурын, Вольга Варыцкая, Любоў Дзенісевіч, Сцепаніда Імхавік, Мар'я Васюковіч, Вольга Клюкач, Мар'я Босак і дзесяткі іншых.

Калгаснікі павышаюць свае палітычныя веды ў палітшколе і гуртку, якія працуюць пры калгаснай партыйнай і комсамольскай арганізацыях, настойліва авалодваюць перадавой савецкай сельскагаспадарчай навукай. 48 калгаснікаў закончылі ў гэтым годзе трохгадовыя агразоатэхнічныя курсы. Сярод іх — шмат жанчын.

У час палявых работ у калгасе працуюць дзіцячыя яслі. У мінулым годзе іх было двое, а ў бягучым адкрыта трое ясляў — ва ўсіх паляводчых брыгадах. Звыш 100 дзяцей атрымліваюць смачнае, высокакаларыйнае харчаванне, клапацілівы мацярынскі догляд. Так калгас стварае ўмовы для работы жанчынам-маці.

Да непазнавальнасці змянілася культурнае аблічча нашых сёл. Поўнакроўнае, цікавае жыццё кіпіць у нашым калгасе. У суседняй вёсцы Хораве — цэнтры нашага сельсовета — працуюць школа-дзесцігодка, Дом культуры з багатай бібліятэкай, сельскі радыёвузел, урачэбны ўчастак з больніцай і амбулаторыяй, паштовае аддзяленне, добраўпарадкаваныя магазіны і іншыя ўстановы. У кожным населеным пункце калгаса — Вашчынічах, Калядзічах, Ражковічах — ёсць школы, калгасныя клубы.

ПАВЫШАЮ ЁДОЙНАСЦЬ КАРОЎ

ДАЯРКАІ я працую амаль чатыры гады. За гэты час не толькі навучылася правільна даглядаць кароў, але і вывучыла ўсе звычкі кожнай з іх.

Першыя гады за мной замацавалі дзесці кароў. Удой былі нізкія — па 3—5 літраў малака ў дзень.

Я часта задумвалася, як павялічыць удой.

У нашым калгасе працуе навуковы супрацоўнік Інстытута жывёлагадоўлі Акадэміі навук БССР Аляксандра Іванаўна Фядоткіна. Рашыла я параіцца з ёю.

Яна перш за ўсё зрабіла мне заўвагу, што я няправільна кармлю кароў.

— Трэба больш даваць сакавітых кармоў, смялей выкарыстоўваць сілас, — раіла Аляксандра Іванаўна.

У нашым калгасе доўга не верылі, што кармленне кароў сіласам можа павялічыць удойнасць. Таму і я сустрэла заўвагу А. І. Фядоткінай з недавер'ем. А потым, калі мае каровы сапраўды пачалі больш даваць малака, усе даяркі сталі дадаваць у дзённы рацыён кароў сілас.

Кожная даярка ведае, што чым больш карова з'есць свежай зеляні, тым вышэй будзе яе ўдойнасць. Таму я стала развіваць апетыт у сваіх кароў. Для гэтага на выгане, дзе пасуцца каровы, я пасыпаю траву соллю. Упершыню такі вопыт прарабіла з «Калядкай». Яна ахвотна злізвала соль з травы, а потым з апетытам пачынала скубсці і траву.

Цудоўны заўтрашні дзень калгаса. Аб гэтым красамоўна гавораць адбываючыя ў далечыню рады белых слупоў з падвешанымі на іх правадамі. Уступае ў строй наша міжкалгасная цеплавая электрастанцыя. Ток па правадах пойдзе на фермы, у майстэрні, у дамы калгаснікаў. Электрычнасць пераўтвораць эканоміку калгаса, аблегчыць працу хлеба-робаў.

У выдатных зменах, якія адбыліся ў жыцці, у быту і культуры нашых сёл, мы бачым вялікія клопаты Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада аб калгасніках. На гэтыя клопаты мы адкажам новымі працоўнымі намаганнямі ў барацьбе за высокі ўраджай, за багацце сельскагаспадарчых прадуктаў у нашай краіне, за датэрміновае выкананне вялікіх планаў новай пяцігодкі.

На ферме ўстаноўлен цвёрды рэжым дня, распрацаван рацыён харчавання кароў.

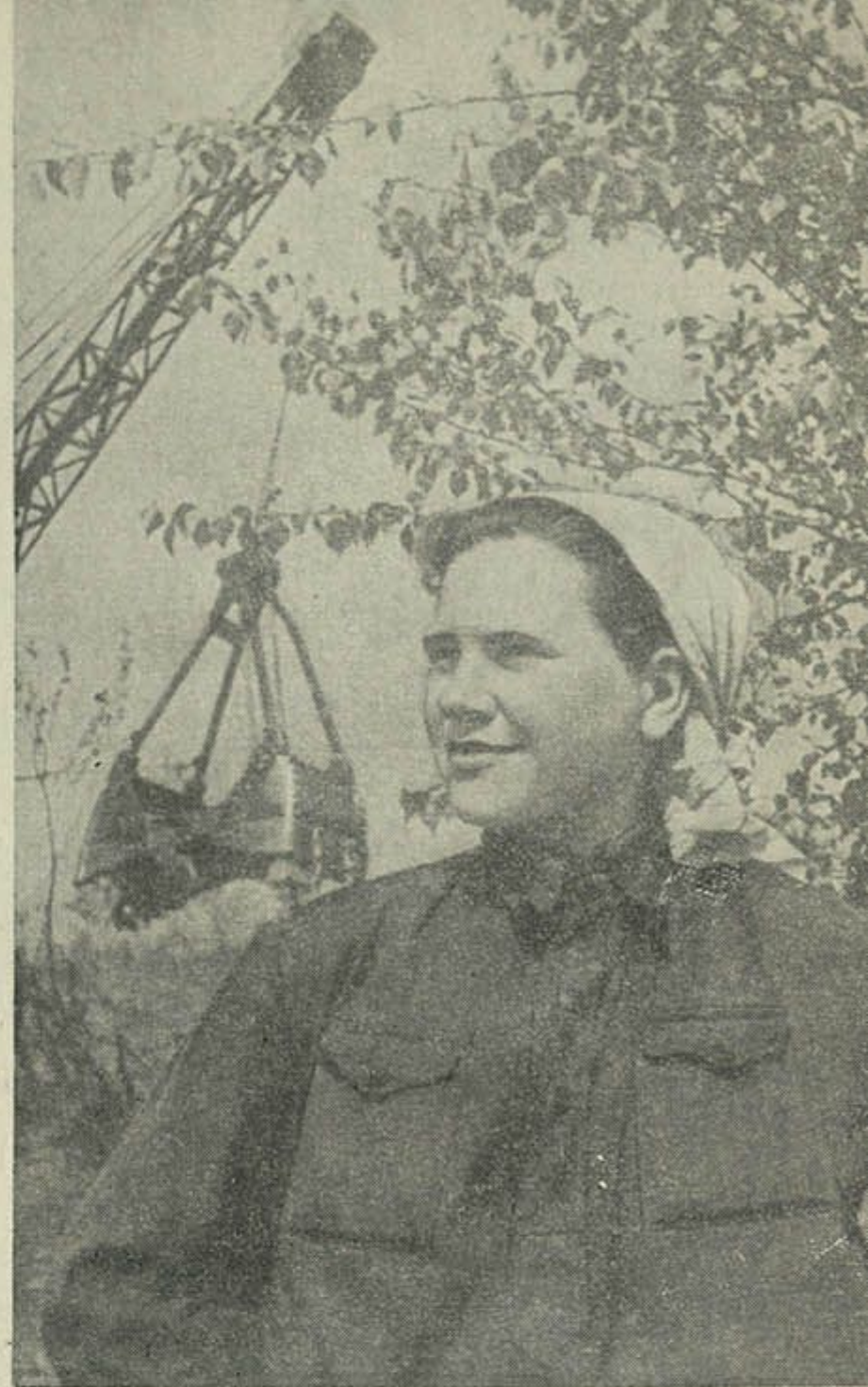
Павышэнне ўдойнасці залежыць і ад правільнага раздою кароў. Я пазнаёмілася з метадам раздою, якім карыстаюцца перадавыя даяркі рэспублікі.

Перад тым, як пачаць даенне, я падмываю вымя цёплай вадой, выціраю ручніком і пачынаю масіраваць. Толькі пасля такой падрыхтоўкі прыступаю да даення. Праз некаторы час спыняю даенне і паўтараю масаж вымя, а потым дадойваю карову. Пасля заканчэння даення ўсіх кароў зноў вяртаюся да першай і яшчэ раз дадойваю яе. Я пераканалася, што так не толькі павышаецца ўдойнасць кароў, але і тлустасць малака.

У летні перыяд кароў пераганяю на выгул у летнія лагеры. Там пабудавана кашара для начоўкі кароў і цялят. Доім кароў там тры разы ў дзень: у 4 гадзіны раніцы, у 12 гадзін дня, у 20 гадзін 30 мінут вечара.

Зімой мы скормліваем каровам па 10 кг сена, столькі-ж буракоў, 20—25 кілаграм сіласу, 2 кг саломы і 1—2 кг макухі. Летам даем каровам толькі макухі 1—2 кг або замяняем яе 1 кг вотрубей у час даення.

У мінулым годзе я надаіла ад замацаваных за мною кароў у сярэднім па 2 112 літраў малака, а ад «Калядкі» — 4 175 літраў. Дзённы ўдой яе дасягаў 18—22 літраў.

Чацверты год працуе на асушэнні балот Палесся Елена Шынкаренко. У гэтым годзе яна авалодала прафесіяй экскаватаршчыцы. Е. Шынкаренко штодзённа выконвае нормы на 200—300 процантаў і займае адно з першых месц у сацыялістычным спаборніцтве сярод экскаватаршчыкаў 2-га ўчастка Беларускай экскаватарнай станцыі.

На здымку: Е. Шынкаренко.

Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА).

За мной замацавана 8 кароў. Ад іх атрымана прыплоду 9 цялят — «Калядка» прывяла дзве цёлачкі.

Да 2-месячнага ўзросту цяляты знаходзяцца пад наглядам даяркі. Я даю ім па 6 літраў малака ў дзень. Пры такім кармленні цяляты дасягалі прыросту па 200 грам у дзень. Калі яны падрастаюць, рацыён іх мяняем, даем па 6 літраў перагону, запраўленага 1 кілаграмам вотрубей або аўсянай мукі, і сена, а для апетыту даем соль «лізунец».

Будучы ў Мінску на нарадзе перадавых даярак рэспублікі, я дала слова — надаіць у гэтым годзе не менш трох тысяч літраў малака ад кожнай каровы. Прыкладу ўсе сілы і ўменне, каб выканаць узятая абавязацельства.

С. МАШЛЯКЕВІЧ,

даярка калгаса «Сцяг комунізма»
Давід-Гарадодкага раёна Пінскай вобласці.

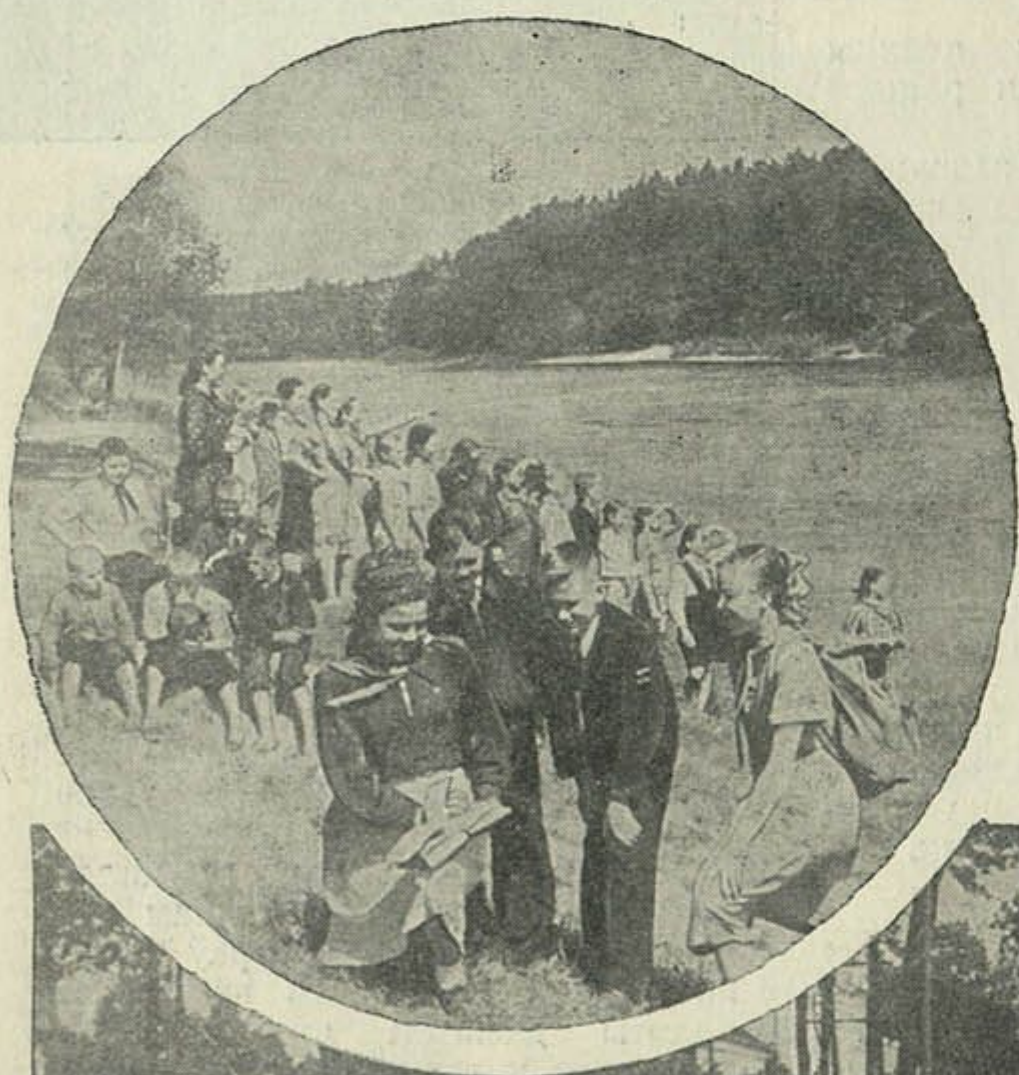

У піонерскім лагеры «Іса» Баранавіцкай вобласці, у якім адпачываюць дзеці работнікаў Беларускай чыгункі.

Фото А. Перахода

У парку імя Горкага гор. Мінска працуе дзіцячая пляцоўка. Да паслуг рэбят бібліятэка, качэлі, спартыўныя пляцоўкі, шмат настольных і рухомах іграў.

На здымку: (справа) школьніцы пасля катання на качэлях.

Піонерскае лета

ЛЕТА! З якім нецярпеннем чакалі яго нашы рэбяты.

Яны ведалі: лета прынясе з сабой новыя радасці, новыя ўражанні. І вось прышло яно, доўгачаканае, і заззяла ўсімі сваімі фарбамі: багаццем сонца, ляснымі гушчарамі, зялёнымі лугамі, паўнаводнымі рэкамі.

Яшчэ зімой, у разгары навучальнага года, савецкія і профсаюзныя арганізацыі разгарнулі дзейную падрыхтоўку да летняга адпачынку дзяцей. Падбіра-

На здымку: (злева) выхаванцы дзіцячага дома № 2 Парэчча Гродзенскага раёна ў час адпачынку.

Фото А. Карніцкага

У курортнай мясцовасці «Друскенікі» Літоўскай ССР размешчаны піонерскі лагер Гродзенскага аддзялення Заходняй чыгункі. Рэбяты добра і весела праводзяць свой адпачынак.

На здымку (у авале): група піонераў у час экскурсіі на раку Нёман.

Фото Ф. Чаховіча.

ліся памяшканні, рыхтаваліся кадры, закуплялася маёмасць для піонерскіх лагераў і дзіцячых пляцовак, для дач дашкольнікаў. Ужо ў чэрвені дзсяткі тысяч рэбят выехалі за горад у самыя маляўнічыя куткі рэспублікі.

Каля сямі мільёнаў рублёў адпушчана на летні адпачынак дзяцей толькі па лініі двух міністэрстваў — асветы і аховы здароўя. Велізарныя сродкі на гэта адпускаюць прафесіянальныя саюзы. За лета ў піонерскіх лагерах і на дачах адпачне каля трохсот тысяч дзяцей рэспублікі. У адным гэтым факце мы бачым велізарныя клопаты партыі і ўрада аб савецкім народзе, аб здароўі нашага маладога пакалення.

Гэтыя клопаты адчуваюць не толькі працаўнікі горада, але і вёскі. У калгасніка І. М. Федаровіча з вёскі Хацілавічы Свірскага раёна сур'ёзна захварэла дачка. Здарылася-б гэта ў старой панскай Польшчы, памерла-б дзяўчынка без урачэбнай дапамогі, без лекастваў. У нас-жа робіцца ўсё магчымае, каб выратаваць дзіця.

За кошт дзяржавы па бясплатнай пудэўцы дзяўчынка накіравана на тры з паловай месяцы ў дзіцячы санаторый «Нова-Ельня». Гэта ўжо другая пудэўка за апошнія два гады. (У мінулым годзе яна два месяцы была ў Свірскім санаторыі.) Так змагаюцца ў нашай краіне за жыццё дзіцяці простага чалавека.

У піонерскім лагеры «Гарадзішча» БРК профсаюза работнікаў дзярж-устаноў у першую змену адпачывала 130 рэбят.

На здымку: юныя аматары бильярда за гульні.

Фото В. Вяхоткі

Лета — лепшая пара для дзіцячага адпачынку. І неабходна, каб усе сродкі, якія дзяржава і профсаюзы адпускаюць на аздаравленчую кампанію дзяцей, былі выкарыстаны поўнасьцю і з найбольшым эфектам.

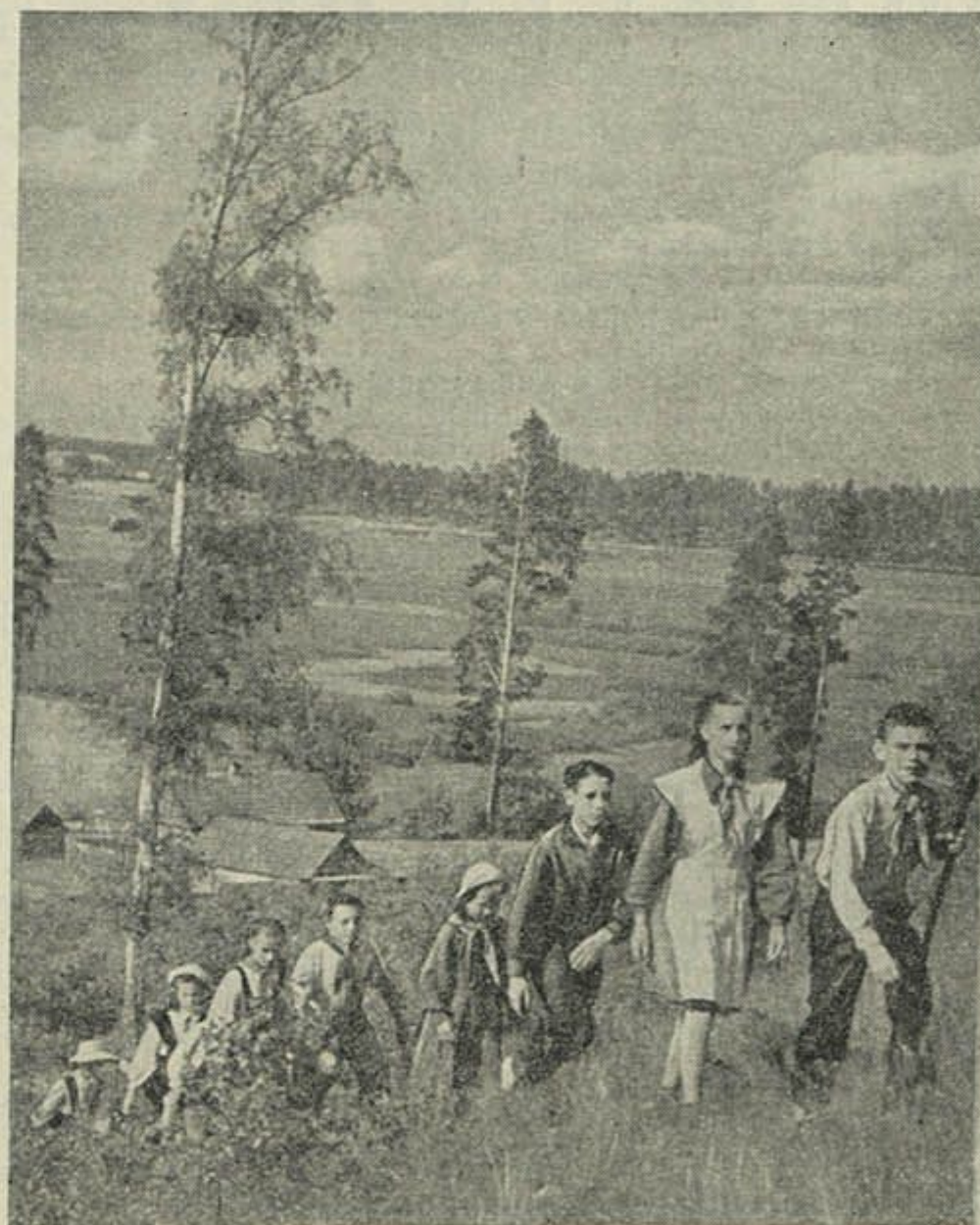
Вельмі важна, каб дзеці добра адпачылі не толькі ў санаторыях і піонерскіх лагерах, але ў піонерскіх лагерах пры домакіраўніцтвах, гарадскіх і сельскіх школах.

Добра наладжана работа ў гарадскім піонерскім лагеры г. Гродна пры школе № 3. Тут адпачывае больш 50 рэбят. Разам са старшай піонерважатай М. К. Конан рэбятны наладзілі экскурсіі на гарадскія прадпрыемствы, зрабілі падарожжа па роднаму краю. У час паходаў яны збіраюць гербарыі раслін, калекцыі насякомых і пластоў глебы. Восенню рэбятны прыносяць гэта ў падарунак роднай школе.

Няхай нашы жанчыны-актывісткі, і ў першую чаргу жаночыя саветы, акажуць школам штодзённую дапамогу ў наладжванні адпачынку рэбят. Няхай будуць яны ў дзяцей жаданымі гасцямі.

Многа можа і павінен зрабіць жаночы актывіст па падрыхтоўцы школ да новага навучальнага года. Ён павінен цікавіцца, як ідзе рамонт школьных будынкаў, як нарыхтоўваецца на зіму паліва, ці ўсе дзеці, якія павінны вучыцца, улічаны школай.

Дзеці наша радасць, наша будучыня. Ім наша любоў, нашы клопаты!

У час летніх канікул пры 1-й школе гор. Асіпавічы створан гарадскі лагер. У лагеры працуюць некалькі валебольных, баскетбольных і футбольных каманд.

На здымку: (уверсе) каманда баскетбалістаў на трэніроўцы.

Піонеры лагера «Дудзінка» Барысаўскага раёна зрабілі некалькі паходаў па гістарычных месцах раёна. Гэтыя месцы звязаны з адступленнем напалеонаўскай арміі з Расіі.

На здымку: (унізе) група падарожнікаў у паходзе.

МАЦІ І СЫН

Мал. І. Давідовіча.

1

СТАРАЯ Дун з дзіцячых год была глухаватая. Адночы нейкі праходы звярнуўся да яе з запытаннем:

— Скажы, маці, як знайсці дарогу?...

— Што? Храм мясцовага бога? — перапыніла яна яго. — Проста на ўсход ідзі.

— Э-э, ды ты, бабуля, відаць, глуха?

— А хто яго ведае, для якога духа, — зноў не зразумела яна. — Ведаю толькі, што кожны дзень там духмяныя свечкі паляць.

Хлапчукі падслухалі гэтую размову, і яна ўмомант, нібы па радыё, абляцела ўсю вёску. Заўважыўшы старую, яны, бывала, крычалі:

— Бабуля, як знайсці дарогу?..

Яна рабіла выгляд, што страшэнна злуецца, тупала нагамі і крычала на дзяцей!

— Ах вы, шыбенікі! Не навучыліся старэйшых паважаць! Вось я вас... Куды ўцякаеце?

Хлапчукі кідаліся ўрасыпную і пасміхаліся здалёк. Што яны там казалі, яна ўжо не чула.

Аднак той-сёй запэўніваў, што старая толькі прыкідваецца глухой. Тое, што ёй падабаецца, яна адразу пачуе, а калі не падабаецца — крычыце ёй хоць пяць разоў, і яна ўсё будзе перапыняць жартамі ды прымаўкамі. Вось скажыце ёй, што ў вёсцы збіраюць падатак. Старшыня падатковай камісіі можа поўдня крычаць ёй пра гэта ў самае вуша, а яна ўсё будзе паўтараць:

«Ох, дрэнна вушы мае чуюць. Пагавары лепш з маім Дун Цзе».

Але, апрача звычайкі прыкідвацца глухой і дурнаватай, былі ў яе і іншыя недахопы, пра якія ў вёсцы любілі пагаварыць.

З малых год давялося ёй перажыць цяжкія нястачы, цярынец голад і холад, мець патрэбу то ў адным, то ў другім. Дзяліцца з іншымі сваімі клопатамі яна не прывыкла і таму часта мармытала сабе штосьці пад нос, а скардзілася толькі сыну:

— Глядзі, хлеба вось колькі засталася — кот наплакаў. Вось скончыцца, і што-ж — ветрам будзем харчавацца? Ох, ох!

Сын не прычыў і прадаўжаў рабіць сваю справу.

— Ох, ох! Зіма на носе, а коўдра тонкая, нібы папера. Як жыць будзем?!

Дун Цзе, яе сыну, было ўжо трыццаць пяць год. Гэта быў чалавек цвёрды, настойлівы. Ён меў нязломную волю і не любіў дарэмна кідаць словы. Да маці ён адносіўся з павагай,

хоць яго і злавала яе балбатлівасць і недальнабачнасць. Тым не менш сварыліся яны рэдка.

Пачынаючы з мінулага года, з тае пары, як быў вызвалены іх раён, жыццё пачало пакрыху наладжвацца, і гэтай старэнькай вельмі радавалася. І ўсё-ж некаторыя падзеі ёй яўна не падабаліся. Так было, напрыклад, калі Дун Цзе выбралі ў сялянскі камітэт. Падойгу заседжваючыся на сходах, шмат займаючыся грамадскімі справамі, ён зусім закінуў свае, і гэта заўсёды выклікала бурчэнне старой.

У раёне праводзілася зямельная рэформа. Да Старой Дун дайшлі чуткі, што хутка збіраюцца ўзяцца за памешчыкаў. А іх ранейшы сусед, Дун Лао-сань, таксама быў памешчыкам, і ёй больш за ўсё не хацелася, каб яе сын быў у гэтай справе завадатаем, — яна баялася, каб гэта не наклікала бяды на іх дом.

Але сын, чым больш уваходзіў у работу, тым рабіўся ўсё больш актыўным. Старой давялося быць сведкай таго, як сялянскі саюз канфіскаваў у аднаго памешчыка збожжа і як некаторыя актывісты не забыліся пры гэтым вырваць сваю долю. Яна падбівала сына ўзяць з іх прыклад і не чакаць, пакуль усё раздадуць іншым. Але ёй удалося дамагчыся толькі таго, што сын страшэнна абурыўся і рэзка кінуў:

— Маці, падумай! Хіба ты не ведаеш, што ўладжваць свае справы за кошт іншых называецца карысліваасцю?

— Ужо надта ты многа разумееш? Вось і церпіш нястачу! Усёроўна людзі кажуць, што ўсе работнікі сялянскага саюза — хабарнікі. Ды і хто ў Паднябеснай не клапоціцца пра сябе?

— Так кажуць толькі сляпыя! Як робяць іншыя, нас не датычыцца! А вось калі ўсе будуць такімі, як ты...

Пра тое, што было-б у такім выпадку, ён палічыў за лепшае змаўчаць.

Маці была глухая, а Дун Цзе, страшэнна заняты сваёй работай, не хацеў траціць часу на тлумачэнні. Так паміж маці і сынам пачалі паступова нарастаць непаразуменні.

2

Увечары Дун Цзе пайшоў на сход. Застаўшыся адна, маці села на кан і пачала прасці. Не глядзі, што рукі ў яе старыя — прасці яна ўмела лоўка!

Вэн-вэн-вэн, — гуло верацяно. Уважліва сочачы за ніткай, старая не звяртала ніякай увагі на тое, што рабілася ў хаце. І толькі калі, выняўшы з валасоў шпільку, хацела паправіць агонь у лямпе, яна заўважыла на лаўцы постаць чалавека, твар якога бялеў у цені. Старая ўздрыгнула.

«Ай! Калі гэта ён увайшоў? Ох, сапраўды-ж, вушы мае нічога не чуюць!»

Яна прыжмурыла вочы і, нахіліўшыся ўперад, пільна ўгледзелася:

— А, гэта ты!

Чалавек закурыў сігарэту і некалькі разоў шумна зацягнуўся. Кінуўшы дзве-тры дробязныя фразы, што першымі трапілі на язык, ён нахіліўся да вуша старой і пачаў выкладаць сутнасць справы, якая прывяла яго сюды.

— Прышоў вось параіцца з табою... — разабрала яна, — будуць свіран. Парачку мяхоў пшаніцы хачу пакласці пакуль у цябе... Удзень везці нязручна — надта кінулася-б у вочы, дык я ўвечары... Як-бы там ні было, усе мы носім прозвішча Дун, усе сваякі... А далёкі сваяк лепш за блізкага суседа...

Старая слухала яго і думала: «У вёсцы аб'явілі, што нельга дазваляць памешчыкам хаваць дабро. Калі пачнуцца размовы, ад бяды не адкараскаешся!»

І яна наадрэз адмовілася. Але старая была зусім не такая красамоўная, як яе гасць, ды, апрача таго, баялася яго пакрыўдзіць.

— Пан, — сказала старая Дун, — ты-ж ведаеш, што я не магу прычыць свайму сыну Дун Цзе. Характар у яго ўпарты.

— Нічога! Ён заняты грамадскімі справамі, а на хатнія ўвагі не звяртае. Супакойся! Не кажы толькі яму нічога і ўсё будзе ў парадку.

Дун Лао-сань, нахабна ўсміхаючыся, пачаў улагоджваць старую, абяцаць усялякія выгоды, чым зусім яе збянтэжыў. Калі яна паспрабавала раскрыць рот, каб прычыць, Дун Лао-сань ужо зачыніў за сабою дзверы.

Не паспела яна азірнуцца, як пшаніцу Дун Лао-саня перацягнулі ў дом, ссыпалі ў засеку, закрылі мякінай, а зверху яшчэ накінулі парваны ватні халат. Рыдлёўкі, плуг, нарог, шыны для колаў — усё гэта звалілі туды-ж у кут і прыкрылі ламаччам.

Пад канец Дун Лао-сань адсыпаў старой вядзерца белай мукі ў трысцевую скрынку і сказаў:

— Можаш браць гэтую муку на здароўе, не шкадуй яе!

Уладзіўшы ўсе справы, Дун Лао-сань паляпаў старую Дун па плячы і запэўніў:

— Будзь спакойна, маці! Калі што якое, звярніся да мяне!

Як-ні-як, мы-ж з аднаго роду, з адной сям'і. На чужых надзея кароткая, як зайцаў хвост! Хе-хе-хе!

Неспакойна стала на душы ў старой ад такіх слоў. Яна затупала па пакоі, паспрабавала прасці і не змагла — работа валілася ў яе з рук.

Лёгшы, яна доўга варочалася пад коўдрай; ёй не спалася. Яе мучылі сумненні.

«Сказаць ці не сказаць Дун Цзе?.. Не!..»

У доміку старой Дун было тры пакоі. Адзін з іх, цёмны, быў замест кладовай, куды складалі ўсялякі хлам. Нічога каштоўнага там не было, і маленькія дашчаныя дзверы ніколі не зачыняліся. У апошнія-ж дні дзверы гэтыя былі старанна замкнёны. Дун Цзе, заўсёды заняты грамадскімі справамі ў вёсцы, не звяртаў на гэта ўвагі, і ўсё-ж маці не магла пазбавіцца трывогі.

Неяк Дун Цзе вярнуўся дамоў асабліва позна. Маці яшчэ не клалася спаць.

— Што ты так позна? — запыталася яна.

— Пасля сходу ў двух дамах раскапвалі тайнікі, — растлумачыў сын распранаючыся.

— Якія тайны...

— Памешчыцкае дабро там было схавана.

Ноч была ціхая, словы чуліся выразна. У грудзях у старой штосьці абарвалася.

— Ну што тут асаблівага, калі і схавалі такія-сякія рэчы?..

Дун Цзе крута павярнуўся да яе:

— Што асаблівага? Ды гэта-ж злачынства!

— Злачынства?

— Будуць яшчэ на сходзе каяцца!

Апошняй заўвагі старая не зразумела зусім, але на сэрца ёй быццам камень навалілі. Яна схапілася рукамі за грудзі і паспешалася патушыць масляную газоўку, што стаяла на падваконніку.

У Дун Цзе ўзнікла пры гэтым нейкая няясная падазронасць, але ён не стаў падрабязна распытваць маці. Ноч была наыходзе.

Збянтэжанасць старой павялічвалася. Яна прала, не выходзячы з свайго пакоя. Прала з нейкай лютасцю, увесь час напружана прыслухоўваючыся. Ёй здавалася, нібы хтосьці заходзіць у хату, адчыняе дзверы цёмнага пакоя... Яна спалохана азіралася і супакойвалася толькі тады, калі пераконвалася, што дзверы паранейшаму зачынены.

Яна ўжо не адважвалася так часта, як раней, выходзіць з дому, пагамаціць, даведацца пра навіны, — цяпер ёй трэба было сцерагчы чужое дабро. Калі яна заходзіла ў цёмны пакой, каб узяць корму для курэй, ёй трэба было захоўваць асцярожнасць, каб ніхто не зайшоў услед.

Калі вяртаўся дамоў сын, старая не знаходзіла сабе месца. Яна сачыла за кожным яго крокам. Як толькі сын набліжаўся да дзвярэй кладовай, сэрца яе пачынала моцна біцца.

Размаўляючы з маці за абедом, Дун Цзе вымушаны быў стукаць аб край міскі, каб звярнуць яе ўвагу. У апошні час ён усё часцей навучаў маці, што ёй трэба стаяць за беднякоў. Гэта раздражняла старую.

«І які толькі д'ябал закруціў яму мазгі!?» — злавалася яна.

Аднойчы, калі старая Дун карміла курэй на дварэ, увайшоў памочнік старасты і прынёс палову доўгай пшаніцы. Яна не зразумела спачатку, у чым справа, — сэрца яе моцна забілася, да твару прыліла кроў. Памочнік старасты нахіліўся да яе вуха і гучна сказаў:

— Вось для вас пшаніца, маці! Зараз час цяжкі — вясна, у вас, мабыць, таксама слабавата з харчамі.

— Ай-яй-яй! Няўжо ўсім такая ўвага! Адкуль-жа гэта ў вёсцы столькі...

— Як, ты нічога не ведаеш? У аднаго памешчыка з тайнікі вынялі. Ну і нягоднікі, гэтыя памешчыкі! Столькі збожжа схавалі... Ды толькі карта іх пабіта! Дзе твае засекі, маці? Давай я высыплю!

— Ой, не трэба! Не трэба!

Старая замітусілася, кінулася ў дом і вынесла кошык і гліняны збан.

— Сып сюды!

Памочнік старасты высыпаў пшаніцу і пайшоў. Старая, як вар'ятка, доўга глядзела на збожжа, якое так нечакана з'явілася ў яе хаце...

Апоўдні, незвычайна рана, вярнуўся са сходу Дун Цзе. Кладовая была адчынена, маці брала там дровы, збіраючыся гатаваць абед. Дун Цзе зазірнуў туды. Старая павярнула галаву і, заўважыўшы сына, перапалохалася. Гэта яшчэ больш павялічыла яго падазрэнні.

Невядома, знарок ці не, Дун Цзе намацаў нагой кучу ламача і адчуў штосьці цвёрдае. Ён раскідаў ламача — што такое: плуг, нарог, рыдлёўкі, шыны?.. Дун Цзе ўскіпеў:

— Мама! Чыё гэта?

Маці адварнулася, не маючы смеласці прызнацца.

— Ах, хто ведае? — праказала яна, прыкідваючыся здзіўленай. — Гора мне з гэтай глухатой!... Нядаўна Дун Лао-сань прыходзіў, — мабыць, ён, стары д'ябал...

Дун Цзе, не звяртаючы ўвагі на тлумачэнні маці, сабраў усе рэчы і за два разы аднёс у сялянскі камітэт, адкуль іх перадалі ў склад на захаванне.

Увечары Дун Цзе пачаў дакараць маці. Гаварыў ён з ёй больш мякка, чым раней, — не дарма ён так шмат займаўся грамадскай работай у вёсцы.

Маці слухала сына. і на душы ў яе прасвятлела.

3

На другі дзень па вёсцы развесілі аб'явы пра сход, прысвечаны разбору скаргаў на памешчыкаў. Пасля снедання людзі збіраліся ў суседняй хаце. Дун Цзе быў ужо там. Маці, прыкрываючыся сваёй глухатой, як шчытом, адмовілася ісці на сход, але па просьбе сына па яе прышлі дзве дзяўчыны.

— Пойдзем, бабуля! Сёння вельмі важны сход!

— Важны! Піражкі з мясам будуць даваць?

— Будуць, будуць!

Старой не ўдалося выкруціцца — давялося замкнуць дзверы і пайсці на сход.

У доме суседа было поўна людзей. Адна жанчына пра нешта жвава расказвала. Старая Дун кінула позірк на кан — там таксама сядзелі знаёмыя людзі. Асобна групай селі старыя жанчыны, падабраўшы пад сябе ногі, і ўважліва слухалі. На падлозе, на лаўках, на паламаным куфры — усюды ся-

дзелі людзі: маладыя — з накручанымі на галовах ручнікімі, старыя — у капелюшах, з люлькамі ў зубах...

На старую Дун ніхто не звярнуў увагі. Яна насцярожана азірнулася па баках і таксама пачала прыслухоўвацца.

— Я скарджуся толькі на гэта... Вось і ўсё, — закончыла выступваючая жанчына.

Нейкая маладая дзяўчына раптам звярнулася да старой Дун.

— Цяпер ты, бабуля! Ты таксама павінна сказаць!

— Паказаць? Што мне паказваць?

— Ды не-ж, сказаць! Ну, выступіць!

Людзі вакол пачалі ўсміхацца. Хтосьці нахіліўся да самага яе вуха і пачаў гучна тлумачыць.

— Ды пра што мне казаць? Вушы мае глухія, вочы сляпыя...

— Нічога, гэта не перашкодзіць! Раскажы пра свае раней-

¹ Доу — старая кітайская мера, роўная 10,3 літра.

шыя крыўды. Ад каго ты цярпела гора...—падбадзёрвалі яе.

— Старая ўжо я, хто мяне можа пакрыўдзіць?... А мінулае ўспамінаць — дык усё-ж гэта дробязь, не раўнуючы блохі ку-сали! Я думаю, што мы хоць і не дружна жывем, але ўсё-такі свае, усе вясковыя...

Сход зашумеў, выказваючы сваё незадаволенне. Вакол ціха разважалі:

— Нічога вось не разумею ў палітыцы!

— Эх, несвядомая!

— Апамятайся! Што ты кажаш! — нехта раптам падскочыў да яе.

Усе прыціхлі і ўставіліся вачыма ў гэтага чалавека. Гэта быў сын старой, Дун Цзе. Ён штосьці сказаў маці і павярнуўся тварам да сходу:

— Мая маці не толькі глухая, але, як я цяпер пераканаўся, і сляпая! Яна не бачыць, хто яе вораг!... Больш таго, яна яшчэ і неразумная! Забылася на крыўды мінулых гадоў, баіцца пакрыўдзіць памешчыка... Ну, калі яна баіцца, дык буду абвінавачваць я!

Людзі захвалываліся. Некаторыя ўхвальна заківалі.

— Правільна! Правільна! Паслухаем Дун Цзе!

Іншыя выкрыквалі:

— Кожны смелы! Баяцца няма чаго!

— Правільна! Няма чаго баяцца! — крычалі ўсе, хто быў на сходзе.

— Мне тады было дзесяць год, — пачаў Дун Цзе. — Бацька мой арандаваў некалькі му зямлі ў суседа-памешчыка. Год быў неўрадлівы, і мы не змаглі ўнесці арэндную плату. Калі памерла бабуля, мы пазычылі ў яго пад нечуваныя процанты дзесяць звязак манет. Не прайшло і года, як ён пачаў усяляк дамагацца выплаты доўгу. Да таго дайшла справа, што мы ноччу дваццаць дзевятага снежня вымушаны былі усёй сям'ёй уцякаць у Гуаньдун...

Ён спыніўся, нібы штосьці засела ў яго ў горле, суха кашлянуў і пачаў расказваць пра пакуты, якія давялося ім выцерпець у Гуаньдуні.

Затым зноў звярнуўся да маці:

— Мама, няўжо ты забылася? Не памятаеш, як бацька цягнуў на сабе пасцель, а ўвесь наш скарб мы везлі за ім на тачцы? Колькі разоў мы спатыкаліся і падалі ў цемры! Да світаньня не паспелі прайсці і дзесяці лі. Памятаеш, як ты ледзь не звалілася ў стары калодзеж? Яшчэ-б крыху — і канец. А потым? Колькі крыўды выцерпелі мы ў тых гадах? Цаною якіх пакут і нястач мы сабралі крыху грошай, заплацілі даўгі і вярнуліся дамоў, каб зноў цярпець знявагі ад памешчыкаў! Дзед пакінуў нам два з паловай му зямлі — хто іх у нас захапіў? Хто сілай за бясцэнак купіў у нас дом з трох пакояў? Хто ссек у нас тры вялікія фінікавыя дрэвы і дзве маленькія акацыі? Хто загнаў у магілу майго бацьку? Мама, мама! Няўжо ты на ўсё гэта забылася?!

Запанавала мёртвая цішыня. Позіркі ўсіх былі звернуты на старую Дун.

— Забыла?... Кхэ-кхэ...

Больш яна не магла праказаць ні слова. У галаве ў яе ўсё перавярнулася, перажытыя няшчасці зноў паўсталі перад яе вачыма. Яна бяссільна абаперлася аб сцяну і, нахіліўшыся, пачала выціраць слёзы падалом сукенкі.

4

Ноч. Старая жанчына не спіць. Успамінаецца ёй нябожчык муж, які памёр шмат год таму назад, тая цёмная ноч, калі

яны, нібы зладзеі, пакінулі свой дом, люты твар памешчыка-га прыказчыка, які абсыпаў іх лаянкай, патрабуючы арэндную плату і доўг... Так, памешчык адабраў у іх і зямлю, і дом, і фінікавыя пальмы...

Калі Дун Цзе вярнуўся са сходу актывістаў, маці запаліла лампу і павяла яго ў кладовую, адкінула ватні халат, якім былі прыкрыты засека, разгрэбла мякіну і, паказваючы на пшаніцу, сказала:

— Гэта той падлюга прывёз! Заўтра ты раскажы і пра гэта!..

Прайшло некалькі дзён. У вёсцы былі праведзены масавыя сходы, на якіх сялянам растлумачвалі, як трэба весці барацьбу з памешчыкамі і рыхтавацца да падзелу зямлі. Выбіралі новых членаў сялянскага камітэта. Старшыня казаў:

— Выбірайце актыўных і смелых людзей... Выбірайце людзей свядомых і палітычна ўстойлівых... Выбірайце людзей сапраўды бескарыслівых, якія могуць сумленна служыць народу...

Настаўнік сельскай школы і лепшыя вучні прынеслі кістачкі, аркушы паперы і падрыхтаваліся пісаць за непісьменных. Старая Дун таксама атрымала аркуш. Яна доўга думала і, нарэшце, радасна ўсміхнуўшыся, сказала настаўніку, які трымаў кістачку напачатку, каб запісаць яе словы:

— Хто з сялян быў раней бескарыслівым? Ніхто. І вось як змяніўся свет — цяпер такія людзі ёсць!..

Назваўшы два прозвішчы, яна падумала яшчэ крыху і дала:

— Думаю, што мой сын Дун Цзе такі-ж самы, — запішы і яго!..

Пераклад Ганны Сапрыка.

У адным з апошніх сваіх твораў — паэме «На ўвесь голас» — Владзімір Маякоўскі, аглядаючы ўсё сваё творчае жыццё, падводзячы агляд «войскам» сваёй паэзіі, гаварыў:

І гэтыя палкі

(усе, да аднаго штыка),

што дваццаць год у бітвах

праляталі,

да самага

апошняга лістка

я аддаю табе,

планеты пролетарый.

Так вялікі савецкі паэт сам вельмі ярка і дакладна вызначыў галоўную сутнасць сваёй паэзіі, тую галоўную ідэю, якая кіравала ім і ў жыцці і ў творчасці. Увесь свой магутны талент, «усю сваю звонкую сілу паэта» Маякоўскі аддаў народу, радзіме, рэвалюцыі.

Владзімір Владзіміравіч Маякоўскі нарадзіўся 19 ліпеня 1893 года ў грузінскім сяле Багдадзі, дзе бацька яго ў той час працаваў ляснічым. Сярод цудоўнай і велічнай пры-

ПАЭТЫЧНЫ ТРЫБУН СОЦЫЯЛІЗМА

роды Каўказа, у атмасферы працавітасці і дэмакратычных настрояў, якія панавалі ў сям'і, праходзіла дзяцінства паэта. На Каўказе, а пасля смерці бацькі і ў Маскве сям'я Маякоўскіх вадзіла знаёмства з удзельнікамі рэвалюцыйнага руху.

У 1908 годзе пятнаццацігадовы Маякоўскі ўступае ў партыю большэвікоў. Пад клічкай «таварыш Канстанцін» будучы паэт вядзе прапаганду ў рабочых раёнах Масквы. У тым жа годзе Маякоўскі нарваўся на паліцэйскую засаду ў падпольнай друкарні большэвікоў і быў пасаджаны ў турму. Выпусцілі яго, як няпоўналетняга, пад адказнасць маці. Прадаўжаючы рэвалюцыйную работу, Маякоўскі зноў пападае ў лапы царскай ахранкі. 11 месяцаў (з ліпеня 1909 па студзень 1910 г.) сядзіць ён у турме, прычым 5 месяцаў — у адзіночнай камеры, узрост выратаўвае яго, на гэты раз — адсылкі ў Нарымскі край.

Гэтыя 11 турэмных месяцаў мелі для Маякоўскага найвялікшае значэнне — тут упершыню паспрабаваў ён свае сілы ў

паэтычнай творчасці і адчуў у сабе талент паэта. Вышаў ён з турмы з цвёрдым намерам — «рабіць соцыялістычнае мастацтва».

Адчуваючы недастатковасць сваёй адукацыі, Маякоўскі рашыў прадаўжаць вучобу. Ён паступае ў Маскоўскае вучылішча жывапісу, ваяння і зодчества — адзіную навучальную ўстанову, куды прымалі без пасведчання аб добранадзейнасці. У вучылішчы, займаючыся галоўным чынам маляваннем і жывапісам, Маякоўскі не перастае пісаць вершы. Прыкладна з 1913 года ён цалкам аддаецца паэтычнай творчасці.

Першым яго буйным творам была трагедыя «Владзімір Маякоўскі». Ужо ў гэтым творы праявіўся глыбокі гуманізм Маякоўскага і яго рашучы пратэст супроць прыгнечання чалавека. Гэтыя галоўныя рысы дарэволюцыйнай творчасці Маякоўскага найбольш ярка выражаны ў яго паэме «Воблака ў штанах». Любоў да чалавека і пратэст супроць яго прыгнечання выліліся тут у страсны заклік да звяржэння існуючага ладу. «Воблака ў штанах» зрабіла вялікае ўражанне на Алексея Максімавіча Горкага, які ўбачыў у маладым Маякоўскім сапраўднага вялікага рэволюцыйнага паэта.

Як і Горкі, Маякоўскі ўзняў свой гнеўны голас супроць імперыялістычнай бойні. Ён стварыў рад антываенных твораў, сярод якіх — вядомая паэма «Вайна і мір».

Надышоў Вялікі Кастрычнік. У ім убачыў Маякоўскі здзяйсненне таго, да чаго імкнуўся ўсім сэрцам, да чаго так палымяна заклікаў. «Мая рэволюцыя. Пайшоў у Смольны. Працаваў. Усё што прыходзілася», — расказвае аб гэтых днях паэт у сваёй біяграфіі.

Словы — «мая рэволюцыя» — вельмі характэрныя для Маякоўскага. Іменна як сваё, як глыбока асабістае, разглядаў і перажываў паэт усе падзеі жыцця савецкага народа.

Шчаслівы,
што я
гэтай сілы часціна...

гаворыць паэт у адным з лепшых сваіх тварэнняў — паэме «Владзімір Ільіч Ленін». Гэтыя словы могуць быць пастаўлены эпіграфам да ўсёй творчасці вялікага савецкага паэта. Кожны радок яго вершаў сагрэты асабістым пачуццём рэволюцыянера, «агітатара, гарлана — гавара».

Маякоўскі разглядаў паэзію, як зброю рэволюцыі, як магутны сродак барацьбы за новае жыццё.

І песня,
і верш — гэта сцяг наш і бомба,
І голас паэта
ўзнямае клас...

так разумеў сваю задачу паэт, у гэтым убачыў свой грамадзянскі абавязак. Грознай зброяй рэволюцыі і зрабіў Маякоўскі свой верш, сваю песню.

У суровыя гады грамадзянскай вайны паэт працуе ў так званых «Вокнах сатыры РОСТА» (Расійскае тэлеграфнае агенцтва). Гэта былі плакаты, якія абвешчвалі аб апошніх падзеях на фронтах, прапагандавалі важнейшыя лозунгі партыі і г. д. Пераважная большасць вершаваных подпісаў і значная колькасць малюнкаў зроблены Маякоўскім. Гэта была велізарная, напружаная, гераічная работа паэта-агітатара.

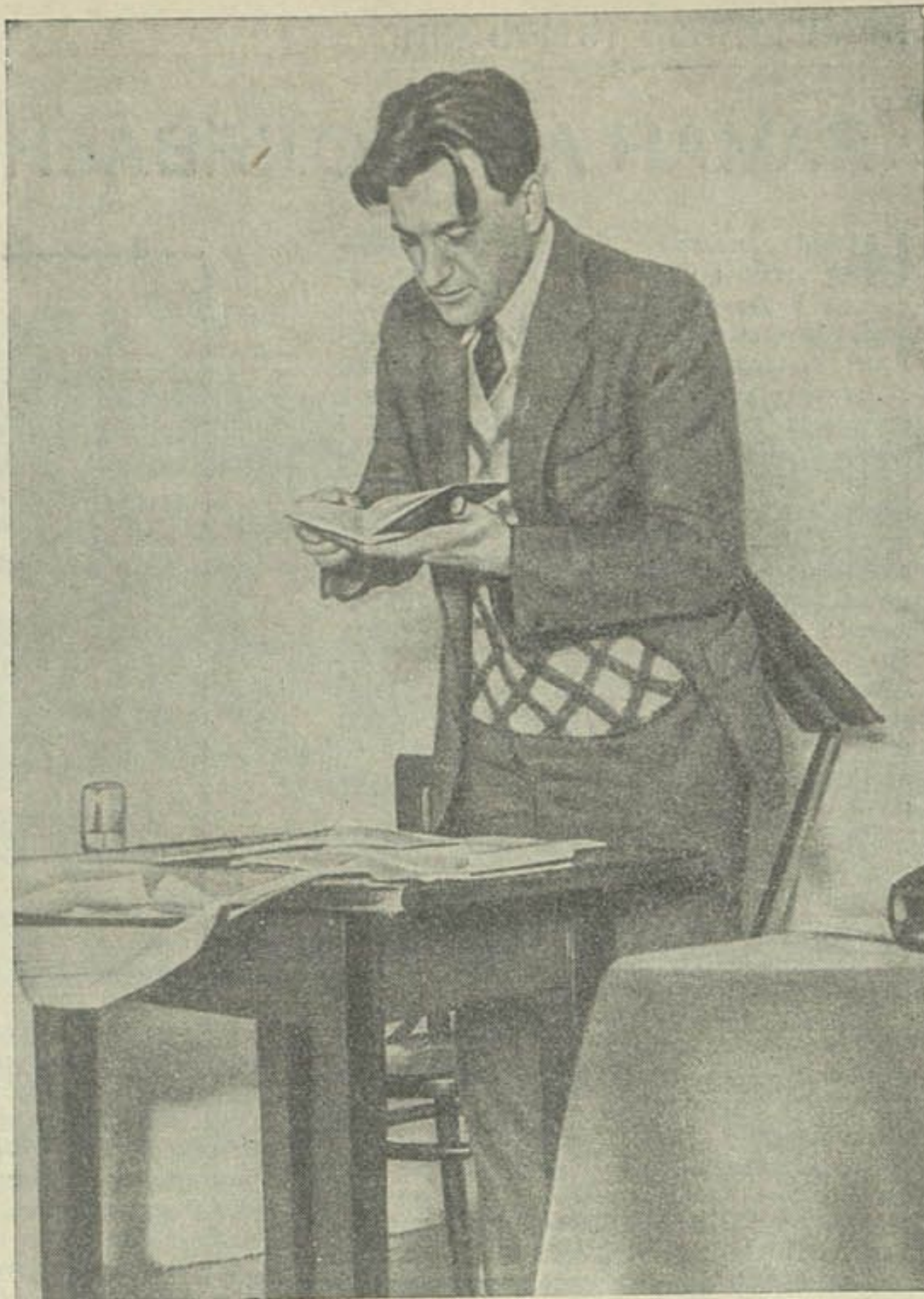
Побач з агітацыйнай работай у РОСТА Маякоўскі стварае і буйныя творы аб падзеях рэволюцыі. Яшчэ ў 1918 годзе да першай гадавіны Кастрычніка ён напісаў п'есу «Містэрыя-Буф» — «гераічнае, эпічнае і сатырычнае адлюстраванне нашай эпохі», а ў 1920 годзе — паэму «150 000 000».

5 сакавіка 1922 года ў газеце «Известия» быў змешчан верш Маякоўскага «Празасяданія» — вострая сатыра на бюракрату і балбатуноў, якія падмяняюць жывую справу засядацельскім пустаслоўем. Верш гэты атрымаў высокую ацэнку Владзіміра Ільіча Леніна. З гэтага часу палымяны магутны голас паэта-агітатара пастаянна гучыць са старонак савецкага друку, натхняючы мільёны чытачоў на барацьбу і працу ў імя соцыялізма.

Не было ніводнага колькі-небудзь значнага факта ў жыцці краіны і за рубяжом, ніводнага важнага партыйнага лозунга, які не знайшоў-бы паэтычнага водгуку ў творчасці Маякоўскага. Яго паэзія сапраўды стала «і бомбай, і сцягам».

Глыбока ўзрушыла Маякоўскага смерць Владзіміра Ільіча і ён стварае непараўнальны па мастацкай сіле твор — паэму «Владзімір Ільіч Ленін», якую прысвячае Комуністычнай партыі.

Другім выдатным творам нашай паэзіі з'яўляецца паэма «Добра!» У ёй найбольш ярка і поўна вырашана галоўная

В. Маякоўскі

тэма творчасці Маякоўскага апошняга перыяду — тэма савецкага патрыятызма. «Добра!» — натхнёны гімн радзіме соцыялізма, зямлі, з якой «разам мёрз», «з якой галадаў удваіх» паэт.

І,
як вясну чалавецтва,
што народжана
ў працы, ў баю,
пяю я
зямлю савецкую,
рэспубліку маю!

Савецкі патрыятызм — галоўны матыў творчасці Маякоўскага. Аб чым-бы ні пісаў Маякоўскі, ва ўсіх яго творах мы чуем голас вялікага савецкага патрыёта. Побач з гэтым у вершах Маякоўскага з велізарнай сілай гучыць тэма пролетарскага інтэрнацыяналізма.

Шмат натхнёных і гарачых радкоў прысвяціў Маякоўскі вялікай справе барацьбы за мір. «Свету мір! Вайна — вайне!» — гэтыя словы ўпершыню ў паэзіі сказаны Маякоўскім.

Слова вялікага паэта, як воін, змагалася і змагаецца за мір і соцыялізм, за новыя адносіны паміж людзьмі, за новы быт, за комуністычную мараль, за баявое высокаідэйнае мастацтва. Гэтым удзелам свайго паэтычнага слова «ў працы і баю» Маякоўскі заваяваў любоў народа.

І. В. Сталін назваў Маякоўскага лепшым, таленавіцейшым паэтам нашай савецкай эпохі. У гэтых словах заключаецца ацэнка, якую далі наша партыя і народ свайму вялікаму паэту.

Як жывы з жывымі размаўляе і сёння Маякоўскі з мільёнамі сваіх чытачоў, натхняючы іх на барацьбу за справу свабоды і міру, на творчую працу ў будаўніцтве комуністычнага грамадства.

Н. ХАРЫТОНАУ

РАМАН АБ ПАСЛЯВАЕННАЙ КАЛГАСНАЙ ВЕСЦЫ

НОВЫ раман Івана Шамякіна «У добры час», які вышаў нядаўна ў Дзяржаўным выдавецтве рэспублікі, прысвечан жыццю і працы людзей пасляваеннай калгаснай вёскі. У цэнтры ўвагі пісьменніка — барацьба вясковых камуністаў за аднаўленне і далейшае развіццё грамадскай гаспадаркі, выхаванне ў калгаснікаў высокай, камуністычнай свядомасці.

Іван Шамякін смела паказвае жыццёвыя супярэчнасці і іх вырашэнне ў працэсе барацьбы новага з старым, перадавога з адсталым. Веданне жыцця калгаснай вёскі, уменне назіраць і пачуваць абагульняць і тыпізаваць бачанае дапамаглі пісьменніку стварыць шырокае літаратурнае палатно, у якім праўдзіва адлюстравана наша савецкая рэчаіснасць.

Героі рамана — нашы сучаснікі, адданыя калгаснаму ладу людзі, нястрымныя ў сваім імкненні наперад. У складаных абставінах барацьбы з цяжкасцямі растуць і фарміруюцца іх характары, узбагачаецца духоўны свет.

З нарастаючым напружаннем сочыць чытач за лёсам аднаго з галоўных герояў кнігі — Максіма Лескаўца. Няўроўнаважаны і сябелюбівы, Максім Лескавец, вярнуўшыся ў родную вёску пасля дэмабілізацыі з радыё Савецкай Арміі, не адразу знаходзіць сваё месца ў калектыве. Доўгі час ён не можа знайсці сабе работы па густу. Максім шчыра кахае Машу, але ў той-жа час не спяшаецца спаткацца з ёю пасля шматгадовай розтані. Неабдуманасць учынку і сябелюбства прывялі Максіма да разрыву з каханай.

З поўнай сілай праявілася ў творы выхаваўчая роля партыйнай арганізацыі. Камуністы паставіліся непрымірыма да няправільных паводзін Максіма Лескаўца. Абапіраючыся на ўсё лепшае, што ёсць у яго характары, яны павялі барацьбу за ачышчэнне свядомасці свайго таварыша ад усяго чужога, наноснага.

Складаны шлях героя ад першага дня звароту ў вёску да паездкі на вучобу ў рэспубліканскую партыйную школу. Ініцыятыўны, энергічны, але нявытрыманы, Максім Лескавец на пасадзе старшыні калгаса дапускае нямала памылак, кіруе няправільнымі метадамі. Ён недаацэньвае актыўны, усюды імкнецца паспець сам, але, вядома, не дасягае жаданай мэты. Сябелюбства не дазваляе яму прыгледзецца да стылю работы свайго сябра — старшыні калгаса «Воля» Васіля Лазавенкі, у якога можна было павучыцца кіраваць прадумана, з перспектывай, абапіраючыся на масы. Больш таго, калі Васіль Лазавенка сам шчыра прапануе дапамогу, Максім успрымае гэта, як «насмешку над слабым» або па меншай меры імкненне паказаць сваю перавагу.

Логіка паводзін прывяла Максіма да дружбы з былым старшынёй калгаса Шаройкам — чалавекам, які дбаў толькі аб сваім добрабыце, аб асабістай гаспадарцы і не мінаў выпадку, каб пажывіцца за кошт грамадскага добра.

Спатрэбілася нямала намаганняў партарганізацыі і перадавых калгаснікаў, каб паставіць Максіма Лескаўца на правільны шлях.

«Сакратар партарганізацыі нястомна сачыў за дзейнасцю Лескаўца, папраўляў яго памылкі, падказваў правільныя рашэнні найбольш складаных пытанняў. Ведаючы яго няўрымслівы, гарачы характар, Ігнат Андрэевіч рабіў гэта спачатку асцярожна, далікатна, звычайна адзін-на-адзін у шчырай гутарцы, або на закрытым партсходзе. Але, нарэшце, вырашыў на ўвесь голас і на ўсю сілу фактаў «прапясочыць» Лескаўца на адным з адкрытых сходаў, пры людзях, паглядзець, як гэта на яго падзейнічае. Хай падумае пасля, паварочае мазгамі!».

Апісанне партыйнага сходу належыць да лепшых старонак рамана і сведчыць аб уменні аўтара стварыць праўдзівы псіхалагічны малюнак сваіх герояў — людзей розных поглядаў, розных характараў.

Сход гэты, безумоўна, не прайшоў бяследна для Максіма і разам з многімі далейшымі мерамі з боку партарганізацыі, з падзеямі і патрабаваннямі жыцця паклаў свой адбітак на яго характар. Паступова, але ўпэўнена ідзе Максім Лескавец да правільнага разумення сваіх паводзін, да авалодання майстэрствам кіраўніцтва калектывам.

Немалаважную ролю ў перавыхаванні героя адыграла яго любоўная драма. Яна прымусіла яго як-бы працверзіцца і зазірнуць унутр сябе, падумаць над сваім становішчам. Канчатковы разрыв з Машай быў для Максіма цяжкім ударам. Але ён адбыўся ў такі момант, калі ў душы Максіма былі ўжо накоплены значныя станоўчыя сілы, і герой здолеў перанесці яго.

Характэрна, што, аглушаны весткай аб выхадзе Машы замуж, поўны пакутлівых думак, выкліканых размовай на паседжанні бюро райкома партыі, Максім мімаволі паімкнуўся да сакратара партарганізацыі Ладыніна, каб расказаць яму пра ўсё, што накіпела ў душы.

Пісьменніку ўдалося канкрэтна і наглядна паказаць кіруючую ролю Камуністычнай партыі ў жыцці савецкіх людзей. Пярвічная партыйная арганізацыя з'яўляецца ініцыятарам і душой усіх ве-

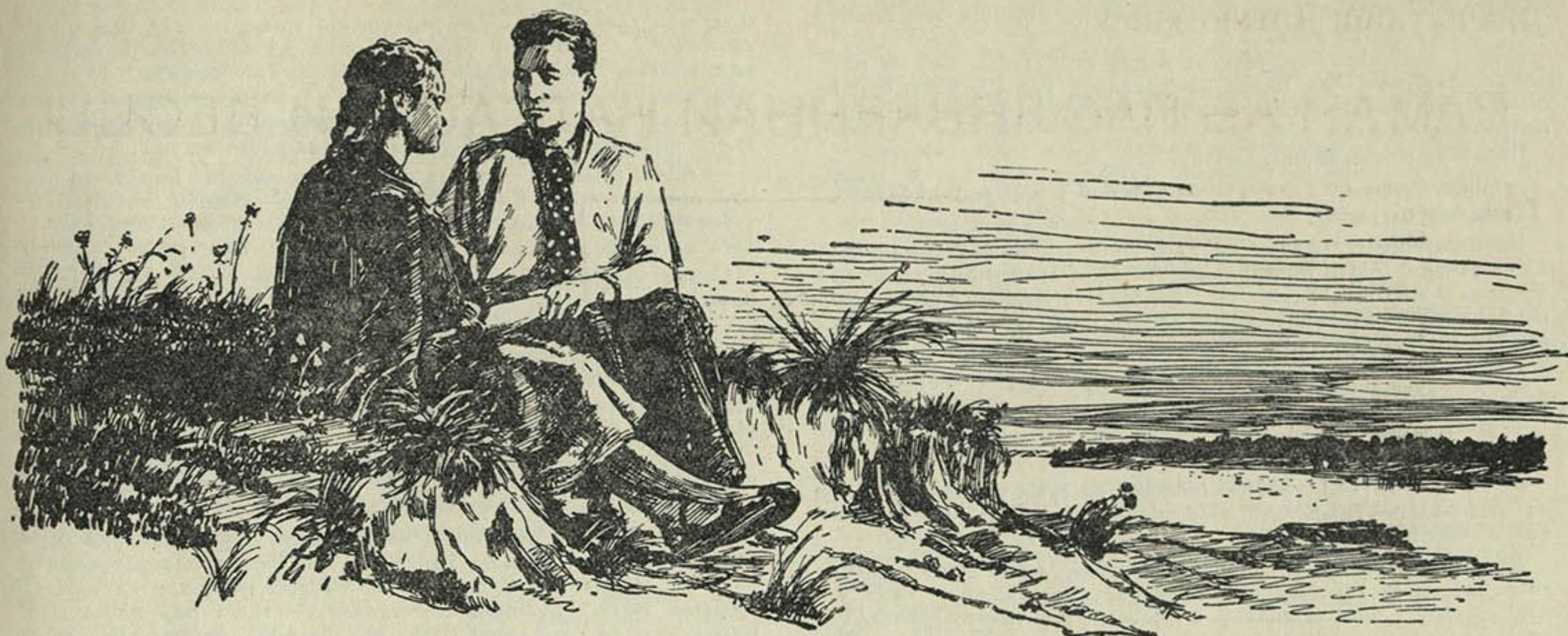
лічных спраў, якія твораць працаўнікі калгасных палёў. Сакратар партарганізацыі стары камуніст урач Ладынін лечыць не толькі фізічныя недугі, — ён лечыць і ачышчае ад плесені душы людзей. Шчырым словам і строгім патрабаваннем дабіваецца Ладынін высокай дысцыпліны ў партарганізацыі, а потым — і ў калгасных брыгадах. У яго разумны, педагогічны падыход да кожнага чалавека, ён бачыць глыбока і далёка, умеє не толькі ліквідаваць непажаданую з'яву, але і папярэдзіць яе. Калі ў размовах Васіля Лазавенкі і асобных калгаснікаў перадавога калгаса «Воля» адчуліся ноткі самазахаплення, Ігнат Андрэевіч пачаў стрымана гаварыць аб дасягненнях гэтага калгаса, а больш за ўсё падкрэсліваў недахопы, нявыкарыстаныя магчымасці. Непрымірыма ставіцца Ладынін да ўсякіх праяўленняў старога ў свядомасці і побыце людзей. З'яўляючыся сам узорам высокай культуры і свядомасці, чалавекам сённяшняга і заўтрашняга дня, ён змагаецца за тое, каб усе людзі былі духоўна прыгожымі, нястомнымі ў працы на карысць Радзімы.

У рамана многа харошых савецкіх людзей, з якімі расстаецца, як са шчырымі, даўно знаёмымі сябрамі і сяброўкамі. І ў першую чаргу тут хочацца назваць Машу Кацуба — паэтычны вобраз савецкай дзяўчыны, якая выхавана ў працы і ў працы, свабоднай, шчаслівай, знаходзіць сэнс жыцця. Маша з малых год засталася без бацькоў, узяўшы на сябе выхаванне малодшых — сястры і брата. Цяжкасці загартавалі яе, хутка зрабілі сталай, разважлівай. Шчыра, хвалююча кахае яна Максіма, чакаючы яго звароту з арміі. Дачакаўшыся-ж, бачыць, што ён ашуквае яе дзявочыя пачуцці, прычыняе ёй незаслужаны боль і пакуты. Гордая і самастойная, Маша абражана да глыбіні душы. Разам з усімі перадавымі людзьмі змагаецца яна за перавыхаванне Максіма, але ўсё ясна і ясна разумее, што каханне да яго страчана назаўсёды, што ён ёй — чужы чалавек. І ў гэты час побач з болей па неапраўданых надзеях у душы дзяўчыны нараджаецца і расце новае светлае, дагэтуль незнаёмае пачуццё да Васіля Лазавенкі — добрага друга, праўдзівага, прамога і шчырага чалавека. Гэты паварот у лёсе гераіні апраўдан усім ходам падзей.

З цікавасцю пазнаёміцца чытач і з многімі іншымі героямі рамана.

Не ўсё ў кнізе задавальняе чытача, не ўсе яе вобразы і старонкі напісаны з аднолькавай сілай. Псіхалагічна не падрыхтаваны некаторыя ўчынкі Максіма Лескаўца. Схематызм і скоратка адчуваецца ў абмалёўцы такіх, напрыклад, герояў, як сакратар райкома партыі Макушэнка, дырэктар школы Мяцельскі. Рад пагрэшнасцяў сустракаецца ў мове. Гэта ўсё, безумоўна, не хацелася-б бачыць у рамана, які пакідае ў чытача светлае, жыццерадаснае пачуццё, прымушае задумацца над лёсам чалавека, парадавацца велічнымі справамі савецкіх людзей, заглянуць сабе ў душу і запытаць у сябе: «А ці так ты жывеш і працуеш, як лепшыя людзі гэтай кнігі?»

А. КАЛІНА.

У літні

Яўген ВАСІЛЁНАК

АПАВЯДАННЕ

Мал. М. Бельскага

1

— На ўсё жыццё?.. На ўсё?.. — сціскаючы сваёй рукою локца Клавы, поўшэптаў спытаў Максім.

— На ўсё!

Клава вымавіла гэтыя словы таксама ціха, аднымі вуснамі, хоць пачуць іх размову тут ніхто не мог: бераг ракі быў зусім пустынным.

Сонца даўно схавалася за лесам, што сінеў далёка-далёка на другім беразе. Над ракою, над узбярэжным хмызняком, над поплавам апусціўся шызаваты змрок. Недзе высока ўгары вяло сваю ўзбуджаную гамонку няўтомнае птаства. Па дарозе, што бегла ўздоўж ракі, не каціліся ў гэты час ні машыны, ні фурманкі. З поўгадзіны назад праехаў было тут матацыкліст, але туркат яго «іжаўца» даўно ўжо заціх у густым і пахучым, нібы ліпнёвы мёд, паветры летняга адвячорка.

Яны сядзелі на стромкім абрыве, блізка-блізка адзін каля другога, і ён у дзесяты, а мо' і ў дваццаты раз пытаўся:

— На ўсё жыццё, Клава?

І яна адказвала:

— На ўсё, Максім!

Змрок з шызага паступова ператвараўся ў цёмнашэры. Матавай стала вада ў рацэ; здавалася, што яна спыніла свой бег, замёрла і да нечага прыслухоўваецца.

Максім узяў рукі Клавы ў свае. Яе пальцы былі доўгія, тонкія і гладкія, быццам дзяўчына ніколі і не працавала за такарным станком, быццам і не было таго часу, калі пасля заканчэння рамесніцкага вучылішча яна два гады стаяла побач з Максімам у механічным цэху машынабудаўнічага завода, робячы аднолькавую з ім справу. Што-ж, з таго часу мінуў цэлы год. Максім так і застаўся стаяць за станком, з якім ён не разлучыцца, мусіць, нізавошта ў свеце; Клаву-ж вылучылі на пасаду кантралёра аддзела тэхнічнага кантролю, і, хоць яна паранейшаму мае справу з металам, аднак розніца паміж мінулым і сучасным усё-ж ёсць, ды і не малая. «Напэўна, такія пальцы бываюць у музыкантаў», — падумаў Максім.

З-за павароту ракі выслізнула лодка і ўвішна пашыбавала па воднай роўнядзі. Хоць стала амаль ужо цёмна, усё-ж можна было разгледзець, што ў лодцы знаходзяцца двое: хлопец і дзяўчына. Хлопец завіхаўся з вёсламі, а дзяўчына ціха спявала. Над ракою плыў, то амаль заціхаючы, то зноў убіраючыся ў сілу, мяккі задуманны голас:

«Милый друг, наконец-то мы вместе,
Ты плыви, наша лодка, плыви...»

Захопленая песняй, якая гэтак адпавядала яе настрою, Клава ўпоўголос пачала падпяваць незнаёмай спявачцы:

«Сердцу хочется ласковой песни
И хорошей большой любви».

З лодкі заўважылі іх і напэўна пачулі голас Клавы. Хлопец пакінуў вёслы, пусціўшы лодку па плыні, і таксама заспяваў, але не тую песню, якую спявалі дзяўчаты, а іншую, нейкую заліхвацкую.

— Гэта-ж Барыс Пратасеня, — пазнаў Максім. — Зноў у яго новая сяброўка... Вольгу пакінуў ужо...

Пратасеня працаваў у адным цэху з Максімам. Калісьці яны сябравалі, аднак з цягам часу адыйшлі адзін ад другога. Галоўную ролю тут адыграла, канешне, Клава. Некалі і яна сябравала з Барысам, і было падобна на тое, што Барыс заляцаўся да яе. Але потым Клава ўсё часцей пачала праводзіць свой вольны час з Максімам. З тае пары Барыс амаль не размаўляў з нядаўнім сябрам, а нядаўна і здароўкацца перастаў.

— Позна ўжо, Максім, — сказала Клава. — Пойдзем у горад.

Адсюль да горада было кіламетра паўтара. У небе пачалі запальвацца зоркі. З-за ракі падзьмуў вецер. Прыдарожны хмызняк узрушана зашапацеў аб нечым. Станавілася халаднавата. Максім зняў свой пінжак, накінуў яго на плечы Клавы.

Яны былі амаль аднолькавага росту, абодва высокія і нават крыху падобныя. Праўда, валасы ў Клавы былі святлейшыя за Максімавы, гладкія, заплеценыя ў дзве тоўстыя касы, а ў Максіма кучаравіліся, упарта не жадаючы падпарадкоўвацца расчосцы.

— Дык у нядзелю, Клава? — спытаў Максім, калі яны ўвайшлі ў горад.

Клава зразумела, пра што ён пытае. Калі-б не было так цёмна, Максім напэўна заўважыў-бы, якой гарачай чырванню заліліся яе шчокі.

— У нядзелю.., — аднымі вуснамі, адводзячы ад яго настойлівага свой шчаслівы погляд, прамовіла дзяўчына.

Падыйшлі да трамвайнага прыпынку.

— А пра пасляўтрашняе ведаеш? — спытаў Максім. — Пра тое, які ў мяне будзе пасляўтра дзень?

— Так! — Клава падала пінжак Максіму. — Вялікі дзень!

2

З самае раніцы выдалася цудоўнае надвор'е. Дзень абяцаў быць ціхім, лагодным, без звычайнай для гэтай пары гарачыні. Ідучы на работу, Максім на поўныя грудзі дыхаў асвежаным за ноч паветрам.

У цэх ён прышоў задоўга да гудка. Агледзеў станок, паклаў загатоўкі так, каб зручней было потым браць іх. І ўвесь

час цярпліва паглядаў на дзверы — ці не з'явіцца там знаёмая, такая дарагая постаць...

А вось яна, нарэшце. Максім ледзь стрымаўся, каб не пабегчы насустрач. Але Клава накіравалася зусім у іншы бок і ён, Максім, толькі чуў яе голас, ад якога ў яго заўсёды мацней білася сэрца.

Падышла Клава неўпрыкметку.

— Сход будзе не ў чырвоным кутку, а ў клубе, ты ведаеш? Так, Максім ведаў.

На партыйным сходзе, які адбудзецца сёння а сёмай гадзіне вечара, будзе разглядацца пытанне аб прыёме Максіма Яршова ў партыю. Заявы яны падавалі з Клавай разам, але пытанне аб ёй было вырашана раней, на мінулым сходзе, бо Максім быў у гэты час у адпачынку.

Клава не спытала, ці хвалюецца ён, хоць не ведаць пра гэта не магла.

— Вось і ты, Максім, будзеш камуністам!

— А можа яшчэ і не прымуць...

— Ну што ты! — і, узяўшы Максіма за гузік спяцоўкі, гора-ча запэўніла: — Прымуць, абавязкова прымуць! І не сумнявайся нават!

Да канца змены Максім ледзьве ўправіўся выканаць норму, хоць звычайна заўсёды перавыконваў яе. «Вазьмі сябе ў рукі, — зноў і зноў загадваў ён сабе, — не трэба хвалявацца!» Але падпарадкавацца гэтаму загаду ніяк не здолеў.

Перад самым гудком да максімавага станка падышоў Фёдар Іванавіч Брусін, сакратар парткома завода, сярэдніх год чалавек, інжынер-тэхнолаг па спецыяльнасці. Яго нядаўна абралі сакратаром парткома, дагэтуль ён працаваў начальнікам аддзела тэхнічнага кантролю.

Максім падумаў, што Фёдар Іванавіч прышоў папярэдзіць яго наконт сходу, але той загаварыў зусім пра іншае. Прывітаўшыся, Брусін сказаў:

— Дык цябе можна павіншаваць?

«Ведае ўжо!» — здзівіўся Максім, адразу здагадаўшыся, што мае на ўвазе Фёдар Іванавіч.

— Так... — збянтэжана ўсміхаючыся, адказаў Максім. — У нядзелю... прашу вас...

— Клава мяне ўжо запрасіла. Мая вучаніца... Не забыла пра настаўніка. Час пайшоў, проста дзіва! Што ні месяц, то вяселле. Толькі ўпраўляйся гуляць!..

Адыходзячы, ён нібы між іншым спытаў:

— А ў загс у колькі гадзін пойдзеце?

— У пяць. Клава заўтра раніцай паедзе ў камандзіроўку, вернецца ў нядзелю маскоўскім поездом.

— Выходзіць, проста з пезда ды і ў жонкі да цябе, — пажартаваў Брусін.

... У невялічкім даваенным клубе (цяпер машынабудаўнікі будавалі сабе новы, на тры паверхі), калі Максім прышоў туды, нікога яшчэ не было. «Чым-бы заняцца?» — падумаў хлопец і пачаў перачытваць насценную газету «Разец».

Яна рассмяшыла Максіма, і паступова ён пазбавіўся таго настрою, у якім знаходзіўся ўвесь дзень.

Неўзабаве пачаўся сход.

Парторг Брусін зачытаў анкетныя даныя Максіма, паведаміў, хто рэкамендуе яго ў партыю. Нехта папрасіў Максіма раскажаць біяграфію. Біяграфія была кароткая, яна змяшчалася на поўстаронцы аркуша, які прыклаў Максім да справы. Скончыў сельскую школу, працаваў некаторы час разам з бацькамі ў калгасе, пасля пайшоў у рамесніцкае вучылішча, набыў прафесію і цяпер працуе тут, на заводзе. У рамесніцкім вучылішчы ўступіў у комсамол.

Клава ўважліва слухала Максіма. І хоць у ягоных словах не было для яе нічога новага, яна ўсё-ж не прапускала ніводнага з іх.

— А вось скажы, Максім, — нечакана спытаў стары рабочы-інструментальшчык Гарошка, што быў на сходзе за старшыню, — якія ў вас узаемаадносіны з Клавай Падабедавай?

Густая чырвань заліла шчокі Клавы. «Ці не наплёў хто яму што-небудзь благое пра нас?» Яна кінула хуткі позірк на Гарошку. Не, у ягоных вачах не было нічога нядобрага, што-б магло выклікаць трывогу. Гарошка прыветна глядзеў на Максіма, як глядзяць старэйшыя на маладзейшых, добра ведаючы і ўхваляючы іх паводзіны. «Але-ж не простая цікаўнасць выклікала яго пытанне!» — падумала Клава.

І сапраўды: у поглядзе Гарошкі яскрава было відно адценне заклапочанасці. Так дбайны бацька бывае заклапочаны

тым, каб сын, які выбраў правільны шлях, нікуды потым не скіраваў з яго, а ішоў толькі ўперад, да здзяйснення вызначанай мэты. Зразумеўшы гэта, Клава пасвятлела, і хоць чырвань усё яшчэ злёгка ірдзела на яе шчаках, яна цяпер была адбіткам шчырай доччынай удзячнасці гэтаму чалавеку, якога яна амаль не ведае, але які дбае пра яе лёс.

— Мы з Клавай... — пасля лёгкага замяшання нерашуча пачаў Максім. — Я і Клава Падабедава... — Максім збянтэжана ўсміхнуўся. — Адным словам мы ідзем з ёю ў нядзелю ў загс рэгістраваць шлюб.

Слова ўзяў зубарэзчык Ілья Сурганаў, сусед Максіма па цэху.

— Максім Яршоў — сумленны чалавек, адданы нашай Совецкай Радзіме. Паспяхова вучыцца ў вячэрняй сярэдняй школе. Ён усе сілы і веды аддае заводу. Я ўпэўнены, што ён будзе высока несці ганаровае званне камуніста, вышэй за якое няма нічога ў свеце.

Слухаючы выступленні Сурганава і іншых камуністаў, Клава параўноўвала іх думкі адносна Максіма са сваімі ўласнымі і з задавальненнем адзначала, што яны не разыходзяцца.

«Максім Яршоў сумленны чалавек...» — паўтарыла яна словы Сурганава, і раптам нейкая думка, яшчэ неакрэсленая і няясная, мільганула ў яе галаве, — мільганула, але не знікла, прышла зноў. «Сумленны чалавек... — яшчэ раз паўтарыла Клава. — А ці сумленны быў яго ўчынак учора? Ці сумленны?...»

... Учора Максім здаваў ёй чарговую партыю дэталей. «Папацеў багата, але атрымалася выдатна!» — сказаў ён Клаве. Яна, правяраючы якасць апрацоўкі, выявіла, што адна дэталё сапсаваная. «На што-ж разлічвае Максім? — мільганула ў яе галаве думка. — На тое, што я паступлюся сваім сумленнем і пастаўлю на дэталё кляймо?...» Змена ўжо скончылася, і Максіма не было ў цэху. Хвіліну ці дзве Клава моўчкі стаяла над дэталёмі, разгублена круцячы ў руках малаточак, якім кантралёры кляймаць дэталі. Яе абурэнне ўсё расло. «А мо' ён не заўважыў браку? — пачала супакойваць сябе Клава. — Мо' ён упэўнены, што дэталё добраякасная?...» Нічога не сказаўшы начальніку АТК, яна стала за станок і вытачыла новую дэталё. А калі скончыла яе, дык зразумела, што не заўважыць браку ў той дэталі Максім не мог, бо яна была, як кажуць токары, зусім запоратая.

Выходзячы з цэха, Клава заўважыла за адным са станкоў Барыса Пратасеню. Ён нізка схіліўся над станком і нешта корпаўся там, хоць яму даўно ўжо трэба было ісці дамоў. Калі Клава праходзіла міма Барыса, той яшчэ ніжэй нахіліўся да станка. У дзяўчыны нечакана з'явілася такое ўражанне, быццам Пратасеня нечага засароміўся і хавае ад яе свой твар.

І вось цяпер, слухаючы выказванні камуністаў, Клава міжволі прыгадала тую сапсаваную дэталё. «Максім Яршоў сумленны чалавек...» — яшчэ раз у думках паўтарыла яна словы Ільі Сурганава. — А хіба сумленны быў той ягоны ўчынак?...»

— Хто яшчэ жадае выступіць? — пачула Клава голас Гарошкі.

— Дазвольце мне! — ціха прамовіла Клава ўстаючы.

— Калі ласка, — сказаў Гарошка і, накручваючы левай рукою вус, пільна глянуў на Клаву.

Максім таксама глядзеў на яе. Клава, адчуваючы на сабе яго позірк, паклала рукі на спінку крэсла, што стаяла перад ёю, і, звяртаючыся больш да залы, чым да прэзідыума, ціха загаварыла:

— Я не збіралася выступаць сёння... Ды і нязручна мне выступаць... Вы-ж ведаеце... Але я не магу, каб не сказаць пра тое, што раптам зусім нечакана занепакоіла мяне. — Клава моцна сціснула спінку крэсла, так моцна, што ў цішыні, якая ўсталявалася ў залі, выразна пачуўся хруст яе пальцаў. — Так, я таксама лічу, што Максім Яршоў сумленны чалавек. І ўсё-ж ён дазволіў сабе несумленны ўчынак.

Клава паглядзела на Максіма. Яго погляд здзівіў яе. У ім былі і разгубленасць, і ніякаватасць, але больш за ўсё — здзіўленне. Калі-б Клава менш ведала Максіма, яна падумала-б, што гэтае здзіўленне штучнае. Аднак цяпер яна ўбачыла, што пачуцці, якія адбіліся зараз на яго твары, былі шчырыя. І Клава сама разгубілася, змоўкла, не ведаючы, ці трэба гаварыць далей.

— Прадаўжайце, калі ласка, — з цікавасцю сказаў Гарошка.

— Гэта было учора... — пераадолеўшы разгубленасць, зноў загаварыла Клава. Голас яе гучаў трохі глухавата. Расказваючы, яна час-ад-часу паглядала на Максіма, але яго вочы былі накіраваны кудысьці ўбок.

Калі яна скончыла і села, павольна падняўся са свайго месца ў прэзідыуме Гарошка. Нейкі момант ён моўчкі круціў свой вус, нетаропка праводзячы позіркам па залі. Гэтае яго маўчанне здалася Клаве настолькі доўгім, што яна занепакоена азірнулася навокал. Ёй сустрэліся два, а мо' і тры дзесяткі позіркаў, і сярод іх усё той-жа разгублены позірк Максіма.

— Што вы можаце сказаць з поваду выступлення таварыш Падабедавай? — звярнуўся нарэшце Гарошка да Максіма.

Яршоў імкліва ўзняўся з крэсла і рашуча сказаў:

— Я не ведаю, не разумею, пра што гаворыць Падабедава. Такого выпадку не было!

Лёгкі шум прайшоў па залі. Недзе рыпнула крэсла, хтосьці кашлянуў. Максім прадаўжаў:

— Не толькі ўчора, але і ніколі наогул я не здаваў і не спрабаваў здаваць кантралёру бракаваныя дэталі пад выглядам добраякасных. Гэта альбо нейкае непаразуменне, альбо... альбо вынік дзіўнай ігры ўяўлення таварыша Падабедавай.

Максім развёў рукамі.

— Вы настойваеце на сваёй заяве? — спытаў Гарошка ў Клавы.

— Я сказала тое, што было, — адказала яна. — І мне зусім незразумела, чаму Максім упіраецца. Я не хацела, — Клава павярнулася да залы, і голас яе задрыжэў, — я не хацела, таварышы, пакрыўдзіць ці абразіць Яршова. Вы-ж ведаеце...

Клава праглынула горкі, салёны камяк, што завязнуў у горле і перашкаджаў гаварыць, але лягчэй ад гэтага не зрабілася, і яна таропка апусцілася на крэсла.

— Якія будуць прапановы? — спытаў Гарошка.

— Ёсць такая прапанова, — пачула Клава за спіной чыйсьці вельмі знаёмы голас, але каму ён належыць, яна не магла зразумець. — Справа набыла нечаканы абарот. Я прапаную адкласці пытанне аб прыёме таварыша Яршова ў кандыдаты партыі.

— Іншых прапаноў няма? — скрозь звон, што ўзняўся ў вушах, чула Клава далёкі голас Гарошкі. — Стаўлю на галасаванне...

Голас Гарошкі чамусьці ўсё аддаляўся. Клава падалася наперад: што гэта гаворыць там Гарошка?..

— Прынята аднагалосна. Пераходзім да разгляду наступнага пытання...

3

Вагон аднастайна пастукваў коламі па стыках рэек. Гэта дзейнічала на нервы. Клава выходзіла з свайго купэ ў калідор, але і там нельга было пазбавіцца гэтага надакучлівага гуку.

У суседнім купэ нехта надрыўна спяваў, акампаніруючы сабе на гітары. Клава закрывала пальцамі вушы, заплюшчвала вочы, але ад гэтага не рабілася лягчэй.

Яна вярталася з камандзіроўкі. Пяць дзён таму назад адбылася падзея, якая пакінула балючы след у яе душы. Ёй хацелася ў каторы раз разабрацца ва ўсім тым, што здарылася, даць ацэнку сваім паводзінам, прыняць пэўнае рашэнне. Але час бег, прайшла гадзіна, за ёю другая, а плынь думак усё яшчэ не магла ўвайсці ў належнае рэчышча.

У той вечар, пасля партыйнага сходу, Клава не бачыла больш Максіма. Вышаўшы з клуба, яна нідзе не знайшла яго. І хоць было позна, адважылася нават на тое, каб схадзіць да яго дамоў. Але і дома Максіма не застала. Сястра сказала, што ён незадоўга да прыходу Клавы паведаміў па тэлефону, што затрымаецца ў сябра і прасіў не чакаць яго.

Раніцай наступнага дня Клава паехала. Поезд адыходзіў якраз тады, калі пачынаўся рабочы дзень на заводзе. Мак-

сім, вядома, не мог прыйсці праводзіць яе... «А калі-б ён не быў заняты, — настойліва лезла ў галаву думка, — ці прышоў-бы тады на вакзал?..»

Аднастайна пастуквалі колы, вагон час-ад-часу ўздрыгваў, і Клаве здавалася, што гэтай дарозе не будзе канца. А тут яшчэ гэты спявака!..

«Я ведаю толькі адно, што кахаю Максіма, — сказала сабе Клава, калі поезд, нарэшце, спыніўся ў Мінску. — І што я зрабіла правільна!»

На пероне было многа людзей. Клава глядзела ў акно з няяснай надзеяй. Нікога не пазнаўшы, яна павольна вышла з вагона і накіравалася да выхаду ў горад.

— Клава!

Яна ўздрыгнула. Гэты голас нельга было не пазнаць! Ён пачуўся дзесьці ззаду, і Клава ў той-жа момант аглянулася.

— Ледзь не праяваў! — Максім, радасна ўсміхаючыся, падшоў да яе, прывітаўся, забраў чамаданчык. — На ўсе вочы глядзеў і ўсё-ж... Ты ў якім вагоне ехала?

— У восьмым...

Над плошчай вісела павуціна трамвайных і тралейбусных правадоў. Было хмарна, збіраўся дождж. Па асфальту каціліся машыны самых рознастайных памераў і колераў.

— Калі я ад'язджала, было не так шумна... — прамовіла Клава. «Не тое, не тое!» — злавала яна на сябе і ўсё-ж прадаўжала:

— І машын было менш, і людзей...

— Сёння-ж нядзеля!..

Клаву ўразіў голас Максіма. Ён гучаў неяк прыўзнята, нават урачыста. Клава зірнула на Максіма. Цёплая ўсмішка асвятляла яго твар. «Нібы і не здарылася нічога...» — усё больш здзіўляючыся, падумала Клава.

Нечакана ўзняўся вецер. Хмары, якія, здавалася, нерухома віселі над плошчай, таропка паплылі цяпер некуды ўправа. Да рукі Клавы нехта дакрануўся.

— Што я казаў? — загрымеў голас Фёдара Іванавіча Брусіна. — Прыду, казаў, абавязкова прыду! Вось і прышоў! Дзень добры!

— Фёдар Іванавіч?.. — разгубілася Клава.

Паправіўшы рукою новы, з чырвонымі і жоўтымі палоскамі гальштук, Брусін спытаў:

— Дык як вы рашылі: адразу пайсці ў тую заповітную будыніну, што знаходзіцца не вельмі далёка адсюль, ці спярша зойдзеце дамоў?

Клава апусціла вочы долу. Максім пачаў было нешта гаварыць, але Брусін перапыніў яго:

— Э-э, бачу, што Максім яшчэ не паспеў нічога сказаць вам. Дазвольце тады зрабіць гэта мне.

— Што, што? — захвалывалася Клава.

— А от што. Знайшоўся аўтар таго твору, які ў вядомы вам дзень вы адмовіліся прызнаць дасканалым. Карацей кажучы, аб'явіўся бракароб.

— Бракароб? Які?

— Сусед Максіма па цэху. Калі Максім адварнуўся, той і падсунуў яму запаратую дэталю, а сабе ўзяў ягоную.

— Пратасеня? — абурана прамовіла Клава.

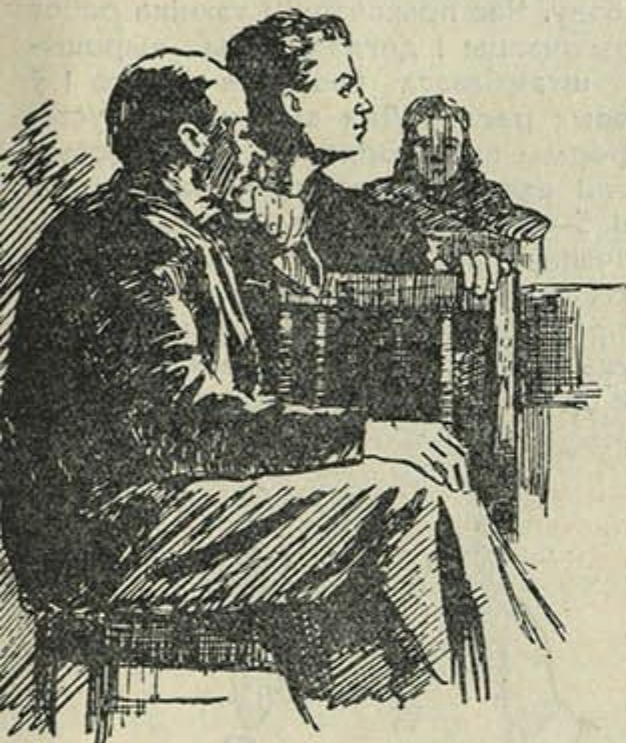
— Ён самы. Прызнаўся ўчора. Гарошка так яго прыпёр, што адкруціцца таму не было як.

Вочы Клавы ззялі. Іх позірк сустрэўся з максімавым позіркам.

— Максім... — ціха прамовіла дзяўчына.

— Дык што-ж мы стаім! — зноў загаварыў Фёдар Іванавіч і ўзяў Клаву і Максіма пад рукі. — Нас-жа там чакаюць!

Вецер зрабіў сваю справу: ён дарэшты здзьмуў хмары кудысьці на край неба. Над горадам на ўсю сваю ліпнёвую моц палала сонца.

ПРЫШЧЭПКА ДРЭВАВЫХ РАСЛІН

Многія калгаснікі, а таксама рабочыя і служачыя, якія маюць прысядзібныя ўчасткі, хочуць вырошчваць лепшыя гатункі плодовых дрэў і дэкаратыўных раслін — бэзу, руж. У рэдакцыю паступаюць пісьмы з просьбай расказаць аб спосабах размнажэння гэтых раслін і дрэў. Выконваем просьбу нашых чытачоў.

Прышчэпка — прасты і даступны для кожнага спосаб атрымання патрэбных гатункаў плодовых і дэкаратыўных раслін. Існуе шмат спосабаў прышчэпкі, з якіх найбольш эфектыўныя два: веснавая прышчэпка чаранком і летняя акуліроўка спячым вочкам. Веснавая прышчэпка чаранком або шчапленне робіцца на перарослых, больш патоўшчаных падвоях. Падвоем называецца расліна, на якой прышчэпліваецца культурны гатунак. У якасці падвояў часцей за ўсё выкарыстоўваюцца дзічкі — маладыя дрэвы, вырашчаныя шляхам пасеву насення. Нярэдка на сядзібных, на школьных участках размнажаюцца дзікарастучыя дрэвы — яблыня, ігруша, вішня, якія могуць быць выкарыстаны як падвой. Бэз звычайна з'яўляецца вельмі добрым падвоем для прышчэпкі бэзу культурнага, а для размнажэння руж выкарыстоўваецца шыпшына.

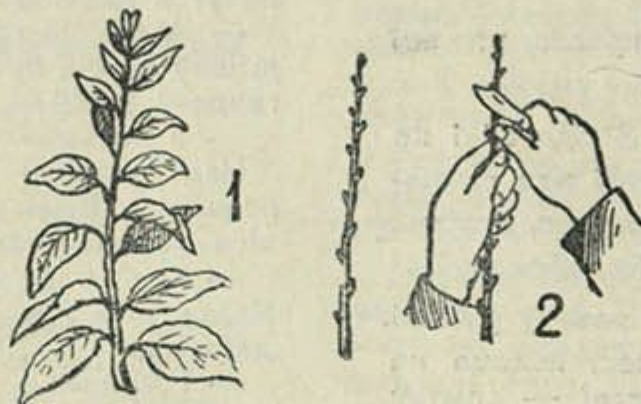
Вочкі для акуліроўкі трэба браць добра развітыя з сярэдзіны аднагодовага зусім развітага парастка. Верхнія не паспеўшыя і ніжнія слаба развітыя вочкі чаранка для акуліроўкі непрыгодныя. У час рэзкі лісце на чаранках абрэзваецца, пакідаюцца чарашкі лісця толькі каля вочка (гл. мал. 1).

Лепшы час для правядзення летняй прышчэпкі — з 15 ліпеня па 10 жніўня. У гэты час кара на падвоях лёгка аддзяляецца, а чаранкі, якія бяруцца з галінак культурных гатункаў, дастаткова адзержавянелі.

Акуліроўка робіцца на непарарослых дзічках таўшчынёй ад 5 да 8 мм. Для акуліроўкі трэба мець востры нож, мачала для абвязкі. З паўночнага боку на падвой, каля каранёвай шыйкі або вышэй яе, робіцца папярочны і прадоўжны разрэз у выглядзе літары «Т». (гл. мал. 4). Узайшы ў левую руку чаранок, лязом вострага нажа асцярожна зразаюць вочка. Зрэз вочка зверну ўніз (гл. мал. 2 і 3). Зрэз вочка знізу ўверх (гл. мал. 6 і 7). Стараючыся як мага менш захапіць драўніну, на парэзе падвоя костачкай нажа злёгка адхіляюць кару і ўстаўляюць вочка (гл. мал. 5). Пасля гэтага парэз шчыльна завязваецца мачалай, а само вочка застаецца адкрытым. Пакідаць парэз з устаўленым вочкам больш чым на 3—5 хвілін незавязаным нельга, таму што гэта адмоўна адбіваецца на прыжываемасці. Трэба сачыць, каб пры абвязцы ўся паверхня разрэзу была закрыта, а абвязка не была слабай.

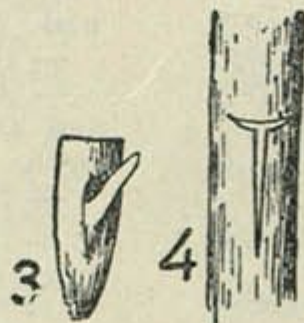
Устанавіць прыжываемасць вочкаў можна праз 12—15 дзён. На прыжыўшых вочках к гэтаму часу чарашок аддзяляецца, а ў непрыжыўшых ён моцна трымаецца. Дзічкі з непрыжыўшымі вочкамі, у якіх захаваўся рух соку, падвяргаюцца паўторнай прышчэпцы. У гэты-ж час правяраецца і абвязка акуліровак. Абвязка, якая ўразаецца ў кару,

аслабляецца, але не знімаецца да вясны. Ранняя вясной наступнага года робіцца зрэзка дзічкаў на шып на вышыні 12—15 см ад месца прышчэпкі. Калі акуліраваныя вочкі пойдуч у рост і галінкі дасягнуць 4—5 см, іх зараз-жа трэба падвязаць тонкай мачалай да шыпа дзічка. Першая падвязка робіцца вельмі асцярожна, каб не зламаць маладога па-

растка. Ён павінен быць прывязаны да шыпа вертыкальна. Дзікія парасткі, якія паявіліся ніжэй яго на шыпе, неадкладна зразаюцца, таму што яны будуць толькі паглынаць сок падвоя і гэтым самым тармазіць рост прышчэпленнага парастка. Прыкладна ў другой палавіне чэрвеня, калі прышчэпленыя парасткі дасягнуць 25—30 см., робіцца другая падвязка іх да шыпа дзічка на вышыні 10—12 см ад першай. Двух падвязак для аднагодовага парастка дастаткова. Парастак зусім узмацнее і будзе даволі ўстойлівы каля шыпа.

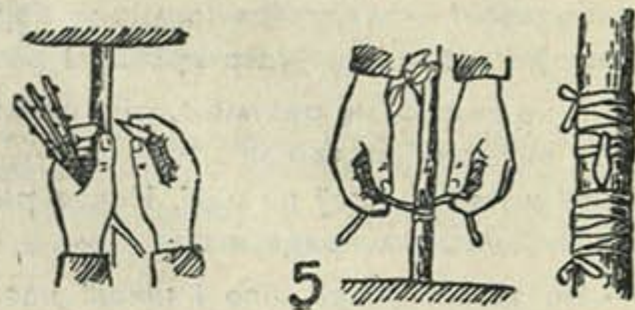
У другой палавіне жніўня шып зразаецца пад вуглом 45° ад парастка. Часам выразку шыпа пакідаюць да вясны наступнага года. У наступным годзе ранняя вясной да пачатку распускання пачак робіцца рэзка аднагодак на кроне. Для штабавых дрэў зразаюць верхавінку аднагодкі на вышыні 1 м—1 м 20 см ад каранёвай шыйкі, для поўштабавых — 80—90 см. Слаба развітыя аднагодкі зразаюць на шып на вышыні 20—25 см ад месца прышчэпкі з тым, каб на працягу лета выклікаць іх рост для атрымання да восені новага моцнага парастка, на якім у будучым годзе можна будзе закласці крону. Калі зрэзаныя на кроне аднагодкі дадуць з бакавых пачак парасткі даўжынёй 12—15 см, самую верхнюю, добра развітую галінку падвязаюць да шыпа, каб яна расла ўверх, 5 галінак, якія размешчаны ніжэй, пакідаюць для ўтварэн-

ня кроны, а ўсе астатнія, да самага нізу, укарочваюць на 1/3 іх даўжыні. У жніўні ўсе галінкі на штабе ад зямлі і да асновы кроны зразаюць на кальцо (падчыстка штаба). Адначасова выразаюць шып у правадніка кроны.

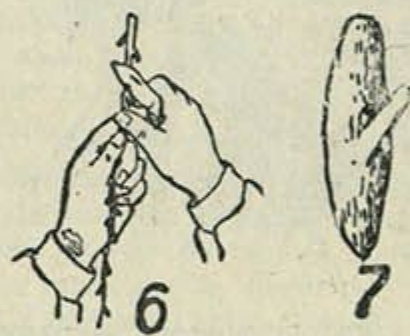
Нельга забываць, што пры акуліроўцы неабходна строга захоўваць чыстату. Месца акуліроўкі на падвой абціраюцца чыстай анучкай або пакляй. Акуліровач-

ны нож павінен быць востры і чысты, мачалы для абвязкі таксама чыстыя і мяккія. Усякае забрудненне вочка, якое прышчэпліваецца, адмоўна дзейнічае на яго прыжываемасць. Не трэба рабіць акуліроўкі ў час дажджу і ранішняй расы. Кроплі вады могуць трапіць у парэз пад кару дзічка, і гэта адмоўна адаб'ецца на прыжываемасці вочка.

ПРЫШЧЭПКА БЭЗУ

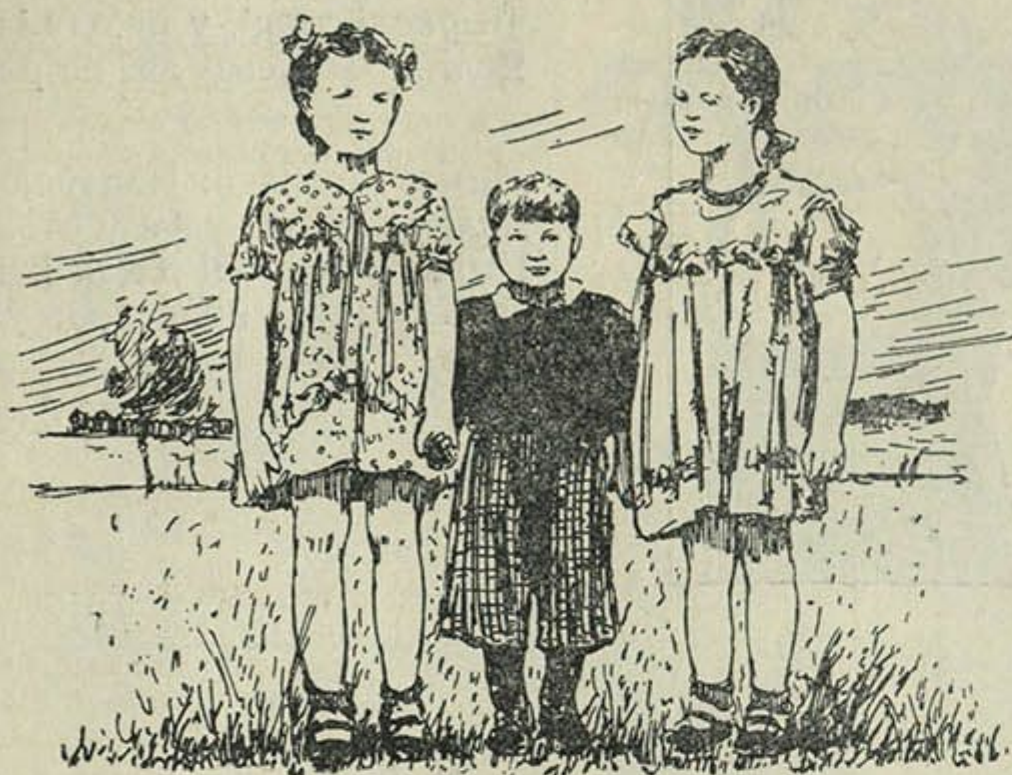
Буйнакветкавыя і махровыя гатункі бэзу размнажаюцца пераважна акуліроўкай на 2—3-гадовым падвой звычайнага бэзу. Час прышчэпкі і тэхніка работ па прышчэпцы і догляду пры вырошчванні штабавога бэзу тая-ж, што і ў плодовых раслін. Для атрымання куставоў формы прышчэпленыя аднагодовыя парасткі вясной зразаюцца, пакідаюцца толькі 5—6 вочак ад месца прышчэпкі. Прышчэпку акуліроўкай можна рабіць на ўсіх маладых галінках кустоў бэзу. Калі прышчэпленыя вочкі прыжывуць і пойдуч у рост, для ўзмацнення іх росту ўсе дзікія парасткі падвоя трэба зрэзаць.

ПРЫШЧЭПКА РУЖ

Розныя гатункі культурных руж вырошчваюцца ў адкрытым грунце пры дапамозе летняй акуліроўкі вочкам на дзікай ружы-шыпшыне, як больш выносливым падвой. Лепшы час акуліроўкі руж з 1 па 20 жніўня. Штабавыя і поўштабавыя формы руж прышчэпліваюцца на больш дарослых, моцных і сакавітых парастках шыпшыны на вышыні 0,75—1 метра, куставыя ружы — на каранёвай шыйцы двухгадовай шыпшыны. На тых кустах шыпшыны, дзе каранёвая шыйка патоўшчаная, акуліроўку праводзяць на галінках вышэй каранёвай шыйкі. Тэхніка прышчэпкі тая-ж, што і плодовых дрэў і бэзу. Прыжыўшыя вочкі культурных руж у канцы кастрычніка — пачатку лістапада прыкрываюць на зіму зямлёй. Куставыя экзemplяры акучваюць кожны паасобку слоём зямлі вышынёй 25—30 см, а штабавыя прыгінаюць драўлянымі прыколкамі да зямлі, і вочкі засыпаюць зямлёй. Вясной акуліраваныя ружы адкрываюць і прыступаюць да абрэзкі. Абрэзка праводзіцца секатарам, прычым толькі тых кустоў і штабаў, на якіх ёсць зялёныя прыжыўшыя вочкі руж. Прышчэпленыя ружы неабходна штогод на зіму ўкрываць зямлёй.

Садавод М. АХРАМЕНКА.

Я Ў ХАЦЕ НЕ ЛЮБЛЮ СЯДЗЕЦЬ

Я ў хаце не люблю сядзець,
Мне хочацца хадзіць.
Люблю хадзіць, люблю глядзець,
Сяброў з сабой вадзіць.

Люблю глядзець на хмарак рой,
На сонечны усход,
На тое, як рака вясной
Заводзіць крыгаход.

Глядзець на тое, як цяляр
Майструе крэслы, стол,
Як афарбоўвае маляр
Пакоі ў светлы тон.

Як дворнік прыбірае двор —
Скідае ў гурбы снег,
Як спрытна скача палацёр —
Вясёлы чалавек.

Як у спякоту, ці ў мароз,
Пад ветру востры свіст,
Вядзе у далеч паравоз
Бясстрашны машыніст.

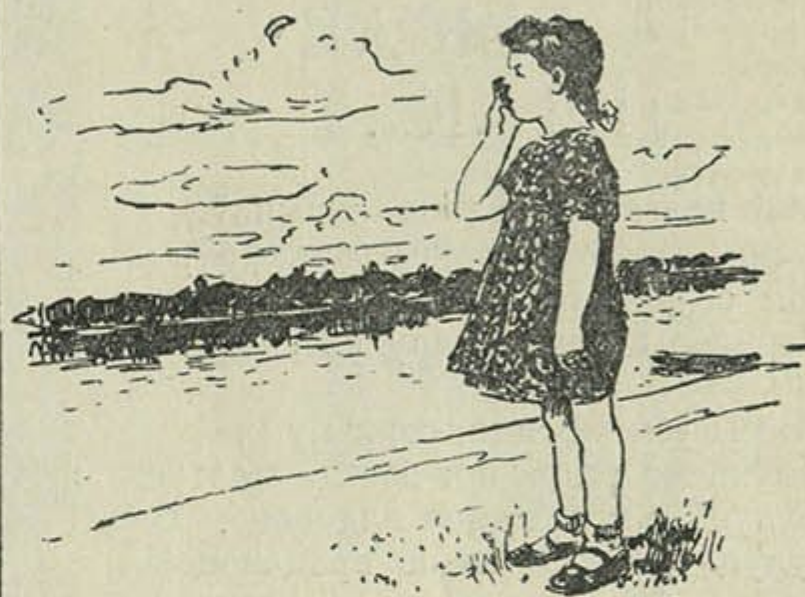
Я ў хаце не люблю сядзець,
Не, не люблю сядзець.
Мне хочацца на свет глядзець,
На сонечны глядзець!

РЭХА

Бегаю я ўранні ля адкоса
І вясёла песеньку пяю.
Рэха звонка і рознагалоса
Паўтарае песеньку маю.

Загадала рэху: Пачакай ты! —
А сама прыціхла і стаю.
А яно ў адказ мне: — Ай, ты,
ай, ты! —
Разумее гутарку маю.

Я сказала: — Ты пьеш
няскладна! —
А сама прыціхла і стаю.
А яно ў адказ мне: — Ладна,
ладна! —
Разумее гутарку маю.

Засмяюся — ўсё звініць ад смеху,
Змоўкну я — і ўсюды цішыня.
Хоць гуляю, часам, я адна,
А не страшна, адтаго, што рэха...

Пераклад Э. АГНЯЦВЕТ

Мал. В. Ціхановіча.

Шпарка прайшлі за гадамі гады,
Многа разоў зацвіталі сады.
Выраслі дзеці, у школу ідуць.
Яслі-ж чамусьці ані не растуць.

Мамы гавораць: Напэўна калгас
Яслі усё-ж пабудуе ў свой час:
Вырастуць дзеці й для іхніх рэбят,
Яслі пачнуць працаваць ўакурат.

Ул. Корбан.

А БЫВАЕ І ТАК...

Яслі калгас будаваць пачынаў.
Гучна, ўрачыста аркестр заіграў,
Сам старшыня, нахіліўшы спіну,
Першую цэглу паклаў на сцяну.

Мамы ўсміхаюцца, сэрцы у іх
Поўняцца радасцю: дзетак малых
Будуць у яслі цяпер аддаваць.
Будуць умовы — лепш працаваць!

Красворд

Па гарызанталі:

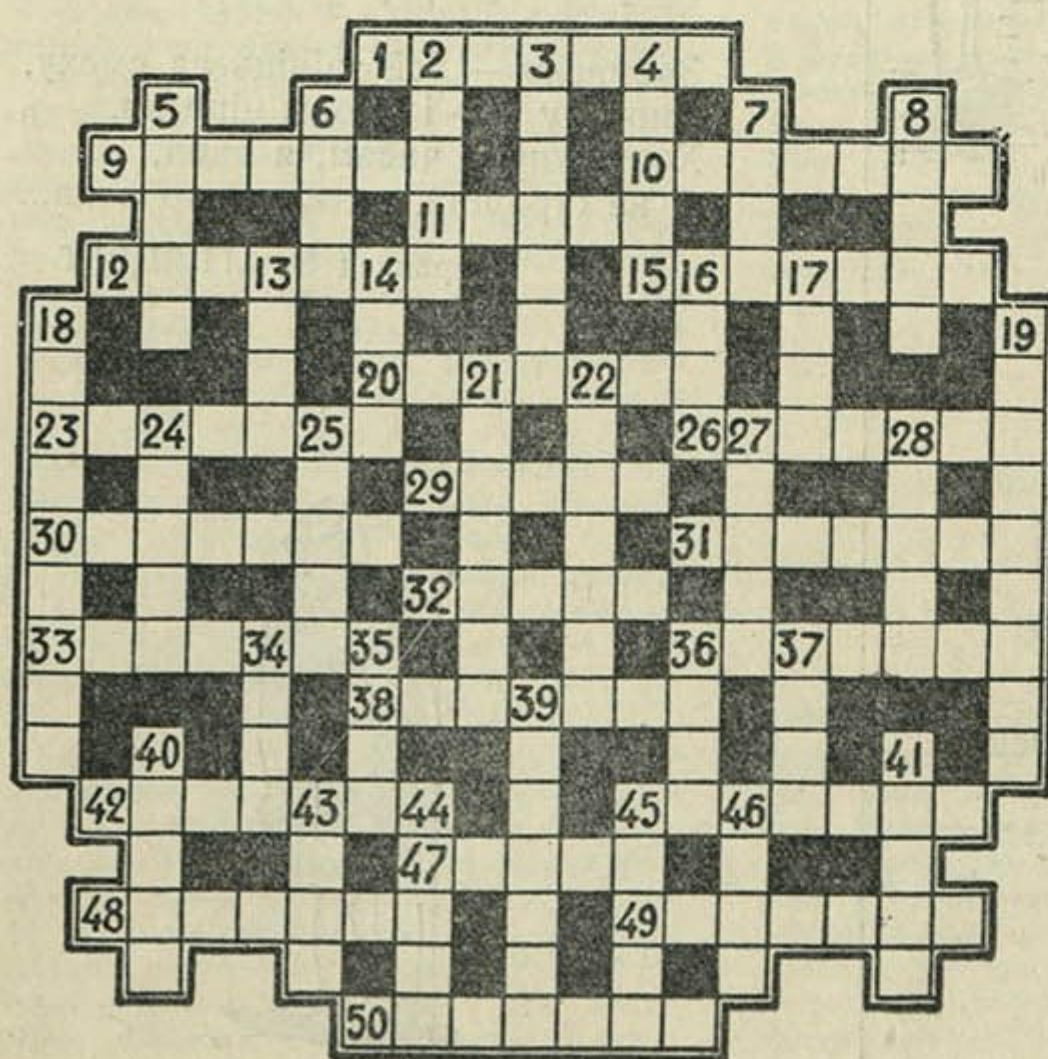
1. Чалавек, які атрымаў вышэйшую ўзнагароду. 9. Паўночная палярная вобласць. 10. Ваенная навука. 11. Мысльцельная здольнасць. 12. Высокі дзіцячы голас. 15. Атрымальнік карэспандэнцыі. 20. Спецыяльнае судна для плавання ў ільдах. 23. Тканіна. 26. Месца для конскіх скачак. 29. Старажытныя насельнікі Прычарнамор'я. 30. Рускі адмірал. 31. Яма, утвораная выбухам бомбы. 32. Порт ва Францыі. 33. Кіраўнік паўстання рабоў у старажытным Рыме. 36. Ваеннае званне. 38. Балетнае па. 42. Установа. 45. Цыркавы гімнаст. 47. Французскі пісьменнік. 48. Музычны вечар. 49. Штуршок да чаго-небудзь. 50. Савецкая рэспубліка.

Па вертыкалі:

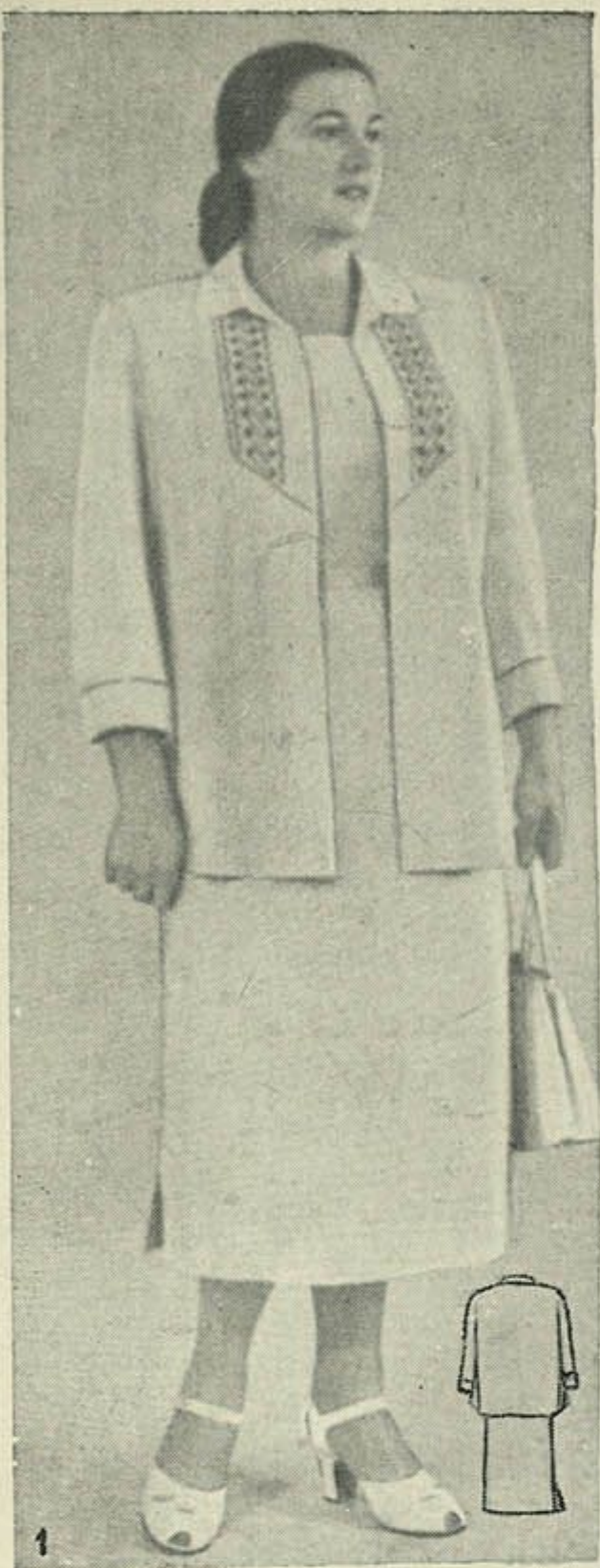
2. Задор, запал. 3. Айчына. 4. Прыпадак удушша. 5. Старадаўняя руская мера даўжыні. 6. Горад ва Усходняй Сібіры. 7. Дэталі гадзінніка. 8. Частка слова. 13. Рака на Каўказе. 14. Лічба. 16. Горад у Індыі. 17. Музычны інструмент. 18. Славуны рускі вучоны. 19. Сельскагаспадарчая спецыяльнасць. 21. Від школьнай пісьмовай работы. 22. Памост для прамоўцы, лектара. 24. Широкая канапа без спіна. 25. Рака ва Францыі. 27. Сталіца адной з краін народнай дэмакратыі. 28. Гатунак яблык. 34. Кандытарскі выраб. 35. Паганяты сабак на поўначы. 36. Невялікая лодка з плоскім дном. 37. Рака на Палессі. 39. Кароткі адказ, пярэчанне. 40. Від паветранага бою. 41. Танец. 43. Рака ў цэнтральнай Еўропе. 44. Піонерскі лагер. 45. Адмоўна зараджаны іён. 46. Гародніна.

На першай старонцы вокладкі: лепшая тынкоўшчыца «Галоўмінскбуда» Ядвіга Навіцкая. На чацвертай: знатная даярка Беларусі — Соф'я Машлякевіч. Калгас «Сцяг комунізма» Давід-Гарадоцкага раёна Пінскай вобласці.

Фото К. Якубовіча.

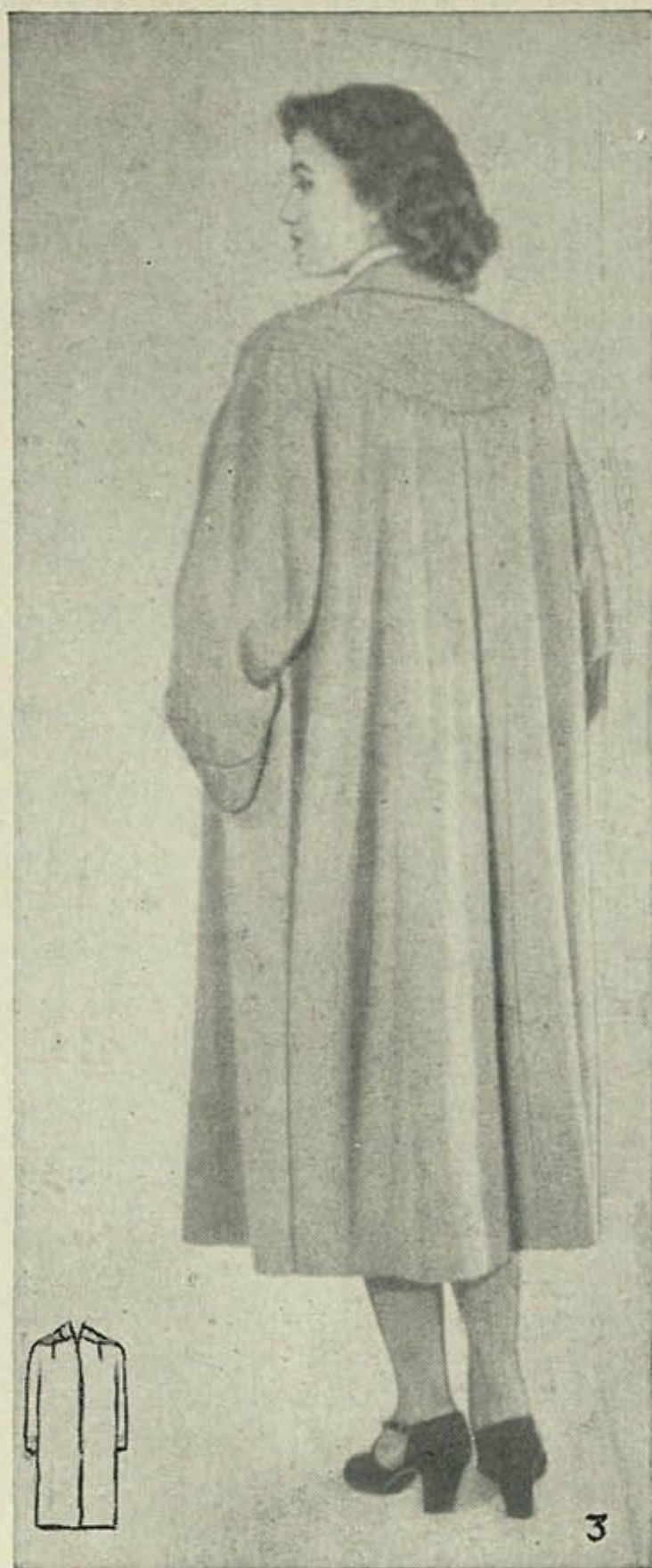
Моды

1

2

3

4

5

1. Плацце-касцюм з шаўковай тканіны. Жакет свабоднай формы. Полачкі з мяккімі складачкамі па лініі проймаў. Рукавы з адкладнымі манжэтамі. Спідніца двухшоўная, на прытачным поясе, з разрэзамі ўнізе па лініі швоў. Жакет аддзелан ручной вышыўкай. Устаўка з гэтай-жа тканіны.

2. Плацце для дзяўчынкі дашкольнага ўзросту.

3. Паліто летняе свабоднай формы, з патайной засцёжкай. Полачкі з мяккімі вытачкамі ад плечавых швоў і праразнымі кішэнямі ў рамку. Спінка са швом пасярэдзіне. Рукавы цэльнакраёныя, з ластавіцамі і манжэтамі. Паліто аддзелана ручной вышыўкай.

4. Плацце з шаўковай тканіны. Полачкі на таліі з буфамі, сабраны пад поўкакеткамі. Спінка адразная, з вытачкамі і са швом пасярэдзіне ад таліі. Рукавы ўверсе з мяккімі складачкамі на засцёжцы. Спідніца вузкая, прамая. Плацце аддзелана тканінай спідніцы.

5. Блузка з шаўковай тканіны. Полачкі з мяккімі складачкамі ад плечавых швоў. Каўнер — стойка. Рукавы ўнізе сабраны, на манжэтах. Аддзелка — вышыўка.

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04800 Журнал «Работница и крестьянка» на белорусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.
Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 35.000 экз. Зак. 441.

Падпісана да друку 4/VII-53 г.
Цана 1 р. 50 к.

9230

